

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

A young child with short brown hair is sitting on a grassy area, looking down at an open book held in their hands. The child is wearing a light-colored, textured cardigan with buttons and dark trousers. To the left of the child is a woven basket filled with various mushrooms, including several large red ones with white spots. The background consists of green grass and some fern-like plants. The overall tone of the image is warm and natural.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 9

Sept.

1953.

Pris 75 öre

J. HEDMANS
Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:
Reklam-, Emballagestryck m. m.

Box 690 A

GÄVLE 1

Tel. 2892

MALKO
SKYDDSKLÄDER

A.-B. MALMÖKONFEKTION

A.-B. Frode Lund

HÖÖR. Tel. 945, 946, 947, 948

Auktoriserad försäljare för:

Chrysler, Plymouth, Standard-Vanguard,
Skoda och Volkswagen. Personvagnar.

Scania-Vabis, Fargo Vanguard, last- och
skåpvagnar, Ferguson Traktorer.

Utryckningsstation för svensk räddningstjänst.

Jeppssons Pälsvaruaffär

MÖLLEVÄNGSGATAN 31 B

Tel. 176 59

MALMÖ

Tel. 176 59

Stilfullt och välgjort arbete

Humana priser

...välklädd

...välsedd

i välsydd

Söderbergs
derber
-sydd av skickliga händer

A.B. HJ. SÖDERBERG, UPSALA

Utkommer varje månad

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 9. September 1953

16:e årgången

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.
Redaktör SIXTEN HAMMARBERG.
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonspriser:

1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

90 mm spaltbredd 90 öre mm.
60 mm spaltbredd 65 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.
För julnumret specialoffert.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamrergatan 3. Tel. 753 44.
Postgironr 95 00 65.

Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

I VÄNTAN PÅ HÄLSA

Sjukhuspatienternas behov av annat än rent medicinsk behandling, föda och en säng att ligga i skjutes fram i en artikel i Stockholms-Tidningen av Gunnar Söderström. Det gäller i synnerhet patienter, som vårdas längre tid; sanatoriepatienter och andra långliggare. Artikelförfattaren refererar härvid ur en nyligen verkställd utredning från 250 svenska sjukhus och gör en del jämförelser med folkbildningsarbetet i andra länder. Utredningsarbetets uppgift har närmast varit att utreda behovet av bildningsarbete och dess organisationsformer på sjukhusen. Den nu så aktuella sysselsättningsterapin har — säger artikelförfattaren — nästan odelat inriktat sig på handens arbete — den rent intellektuella delen släpar efter. I Finland har man t. o. m. en professur i folkbildning, ett särskilt organ för sanatoriernas bildningsverksamhet utgör det s. k. Sanatorieinstitutet, knutit till skolstyrelsen, och vid varje centralsanatorium finns en studieledare med uppgift att leda bildningsarbetet vid sjukhuset. Han står i kontakt med institutet och med de lärare, studieledare, föreläsare och konstnärer, som utifrån kommer till sjukhuset för att hjälpa till i gruppverksamheten och det övriga bildningsarbetet. Vad har Sverige att uppvisa som motsvarighet? Svaret är helt enkelt att någon motsvarande organisation för bildningsarbetet på sjukhusen existerar överhuvud taget inte alls. Utredningen visar att det egentliga bildningsarbetet — om man bortser från den mera manuellt betonade sysselsättningsterapin — är tämligen klen. Sanatorierna utgör visserligen en ljuspunkt, men någon mera planmässig organisation, t. ex. i stil med den finska, finns heller inte på dessa.

Att ligga på sjukhus är en tålmodsprövande väntan på hälsa, feberkurvans stigande och fallande; den dagliga sjukhusrutinen och medicinska ordinationer dikterar tillvaron. För en korttidspatient, ex. på lasaretten,

där vårdtiderna i regel rör sig omkring 15 dagar, tycker man kanske att talet om fastare organiserat bildningsarbete inte har så stort fog för sig. Men för de omkring 30.000 patienter, som vårdas på långtidssjukhusen ter sig situationen åtskilligt annorlunda. Den andliga spänsten måste också hållas vid liv och ha sin näring — det är ju numera ett allmänt erkänt faktum att det rent psykiska tillståndet spelar en oerhört stor roll även för det fysiska tillfrisknandet. Det finns ett slags sjukhus-slöande, som lätt urartar till löst "salssnack" och ett ofta passivt sväljande av högar med gottköpslitteratur och billig veckotidningsromantik. Ett bättre organiserat bildningsarbete kan ge anvisningar om kulturvärden, bättre smak bl. a. ifråga om böcker och läsning och öppna vägarna till nya upplevelser, som man tidigare inte haft en aning om. På ett sjukhus har man kanske de bästa möjligheterna att mogna till som människa betraktat — man har liksom stannat för ett slag och har möjlighet att överhuvud taget tänka över sin livssituation på ett annat sätt än i den dagliga rutinen och på arbetsplatsen. Det är alldeles tydligt att här återstår mycket att göra. Det är riktigt, som Gunnar Söderström påpekar, att åtskilligt gjorts på sanatorierna för bildningsarbetet, men en mera planmässig organisation saknas — det är förvånande att konstatera den finska aktiviteten här. Vi har kanske mitt i all vår lofvärda strävan att utrota krämporna och jaga sjukdomarna på flykten nästan glömt bort att man har rikliga tillfällen att göra folk också andligt friskare och spänstigare under sjukhustiden?

Sixten Hammarberg

Hela befolkningen på Island har skärmbildats

framgår i en artikel i *Ny Tid* i en intervju med Överläkare Oddar Olafson. Island, som är ett folkfattigt land — cirka 150.000 invånare — måste ha så många som möjligt i arbete och man lägger ned mycket arbete på eftervården, att omskola och utbilda tbc-konvalescenter, och de placeras ut i arbete i samförstånd med sanatorierna. Samtidigt söker man spåra upp sjukdomen och om den nu avslutade totalundersökningen av hela öns befolkning framhåller doktor Olufson vidare:

Tuberkulosen var på Island tidigare den stora folksjukdomen, konstaterar dr Olufson. Men den är nu på retur. För ett 20-tal år sedan var det cirka 230 personer av 50.000 som drabbades av tbc. År 1952 visar statistiken endast 12 tbc-fall på samma antal invånare. Våra folksjukdomar är kräftan och de reumatiska sjukdomarna. Men med vår tunga isolation från yttervärlden och allt som följer därmed har tbc-sjukdomarna varit kännbara. Men nu har vi på Island gått in för en intensiv och glädjande nog framgångsrik kamp mot tuberkulosfaran. Vi har under en tid av fem år hunnit skärmbilda hela Islands befolkning från Reykjavik och ända upp till de yttersta platserna i Nordlandet och Östlandet. Denna stora undersökning har rönt livlig tillslutning från befolkningens sida. Endast i ett par fåtaliga fall har vi nödgats anlita polishjälp för undersökning av tredskande, som föreburit religiösa skäl för sin vägran. Vi har två sanatorier på Island som sammanlagt tar närmare 300 patienter.

Sanatoriartikeln var inte brottslig

enl. vad *Värmlands Folkblad* kan meddela som epilog till det beryktade "värmlandsfallet" för omkring ett år sedan, då en socialassistent lämnat uppgifter till pressen om en tbc-patient, som avvisats från ett

sanatorium i Värmland på grund av alkoholmissbruk.

Direktionen för centralsanatoriet i Arvika hade hos medicinalstyrelsen anmält assistent Grodzinsky för brott mot sekretessbestämmelserna, men sådana finns inte för hans tjänst vid socialvården i Karlstad. Medicinalstyrelsen remitterade direktions anmälan till socialstyrelsen, som överlämnade den till justitiekanslern, vilken nu som sagt förklarar, att anledningen till åtgärd mot hr Grodzinsky inte finns.

Tidigare har som bekant Pressens opinionsnämnd lämnat en Arvikaläkares anmälan mot Värmlands Folkblad för samma artikel utan åtgärd.

Lungoperation bör kunna ske i Göteborg

framhåller Göteborgs Lungsjukas Centralförening, som uppvaktat stadens sjukhusdirektör, Hugo Höglund, i frågan. *Göteborgs-Posten* refererar ur den uppvaktningsskrivelse föreningens representanter överlämnade vid tillfället och i vilken föreningens styrelse erinrar om att behandlingsmetoderna för lungsjuka förändrats oerhört mycket sedan Renströmska sjukhuset byggdes. Därför har också både om- och tillbyggnader blivit nödvändiga vid flera tillfällen. Lungkirurgien har de senaste åren gjort stora framsteg men för att rätt kunna tillvarata de möjligheter som finns för lungsjuka att bli friska genom en lungoperation måste genomgripande förändringar göras vid sjukhuset snarast möjligt. Det är av vitalt intresse för patienterna att alla lungoperationer utföres vid sjukhus i Göteborg. De lungsjukas centralförening ville särskilt framhålla olägenheterna av att sända patienter från Göteborg till andra städer för dessa lungoperationer. Väntetiden blir för det mesta lång, ibland ända upp till sex månader. Att sedan vistas borta från hemmet och sina anhöriga och ge-

nomgå en kanske kritisk operation utöver en psykisk press på patienten, som många gånger kan orsaka värre lidanden än själva sjukdomen. Att kostnaderna för både patienten och staden blir mycket höga genom de långa resorna är även obestridligt.

Lungoperationerna som på senaste tiden blivit den förnämsta behandlingsformen gör att patienter som länge varit bacillbärare nu har möjlighet att bli helt återställda och inpassade i förvärvsarbete på relativt kort tid. "Våra lungsjuka här i Göteborg borde få samma möjligheter som de i Stockholm, Malmö, Lund och Uppsala", heter det till sist i skrivelsen som varmt förordar att de förslag som av Renströmska sjukhusets överläkare dr Birath framlagts förverkligas snarast.

De nya "undermedicinerna" mot tbc

är inte fullt så "underliga" konstateras nu i en rapport från WHO — världshälsoorganisationen — som enl. *Göteborgs Tidningen* också ägnar influensans härjningar i världen uppmärksamhet:

De nya "undermedicinerna" mot tbc har inte visat sig vara effektivare än de existerande vanliga läkemedlen. Förebyggande åtgärder är alltjämt det som ger bästa resultatet i kampen mot sjukdomen. Influenzan är en annan folksjukdom, som WHO tagit upp kampen mot, och man hoppas inom en snar framtid effektivt kunna förhindra hotande influensaepidemier.

Tuberkulosarbetet har fortfarande varit en av världshälsoorganisationens viktigaste aktioner. Man har arbetat både med masskampanjer och på vetenskaplig basis. Nya "undermedicinerna" har prövats, men ingen har visat sig effektivare än existerande läkemedel, och inom tuberkulosarbetet står det alltjämt fast, att det är det förebyggande arbetet, som ger det bästa resultatet.

Detsamma gäller även influensan, som de senaste åren visat hotande tendens att bli en farlig folksjukdom. På influensaforskningens område har WHO varit ytterligt aktiv, och tack vare WHO-laboratorier i 44 länder har kampen mot influensan effektiviserats kolossalt. Man anser sig ha skäl att vänta att detta internationella samarbete inom en mycket snar framtid kommer att kunna effektivt förebygga hotande influensaepidemier.

Sysselsättningsterapi framgångsrik psykisk medicin

Metoden betygsättes av överläkare, syssloman och terapeut på Hässleby

Sysselsättningsterapi har överallt på sjukhus och sanatorier blivit ett viktigt komplement till den medicinska behandlingen och särskilt på sanatorierna fäster man stor vikt vid en sysselsättningsterapi, som i huvudsak har två viktiga syften. Med en sanatorievistelse följer i de flesta fall en deprimering och patienten tycker sig leva i en tristess, som ofta direkt motverkar ett tillfrisknande eller åtminstone fördröjer konvalescensen. Detta är en av arbetsterapiens stora uppgifter och den andra är att medverka till att omskola patienten och ge den sjuke möjlighet att lära sig ett nytt yrke, då en tidigare sysselsättning ofta ej kan ifrågakomma vid en utskrivning från sanatoriet.

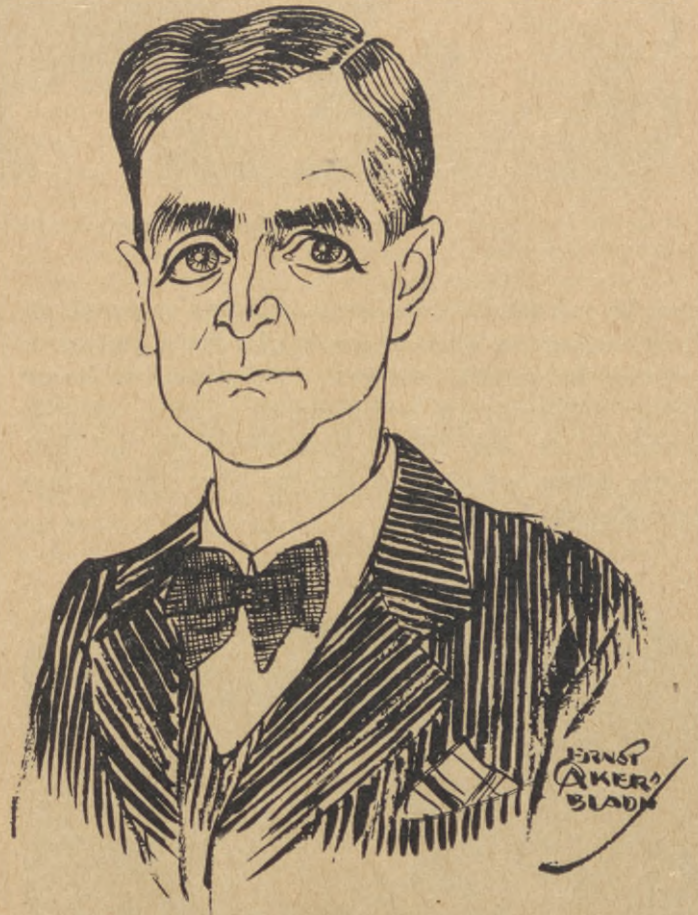
Läkningsprocessen vid lungtuberkulos är till stor del beroende av patienternas trivsel, framhåller sanatorieläkare *John Palmgren* vid Hässleby sanatorium, med anledning av den där startade sysselsättningsterapeutiska verksamheten.

Genom revolutionerande framsteg inom medicinsk behandlingsteknik och bröstkirurgi har lungtuberkulosen under den senaste femtonårsperioden trängts tillbaka och dess karaktär som folksjukdom övervunnits. Detta till trots blir vårdtiderna vid sanatorier ofta ganska långa och för med sig ganska svårlösta psykiska problem. Det gäller att få patienternas fritids- och intressefrågor lösta samt skingra tristessen. Trots att arbetsterapi här vid sanatoriet är relativt nystartad kan man redan nu skönja en förändring till det bättre i den psykiska balansen hos patienterna, slutar doktor *Palmgren*.

Första försöket gjordes 1951.

Hässleby sanatorium invid Mariannelund har sammanlagt 136 vårdplatser och f. n. vistas 100-talet patienter på sanatoriet. Av dessa är ett 15-tal utlänningar, som medicinalstyrelsen svarar för.

Den arbetsterapi vi lyckats starta har tillkommit genom anslag ur en jubileumsfond, förklarar syssloman *Nils Olov Larsson* vid Hässleby. Redan 1951 lyckades vi frigöra en liten lokal som så småningom byttes ut mot större lokaler i en särskild byggnad. Nu är även dessa lokaler för små för oss och en utvidgning står som första punkt på vår önskelista. För ett år sedan fick vi en ledare för terapiavdelningen och vi hoppas att redan från den 1 juli i år kunna anställa en terapeut på stat.

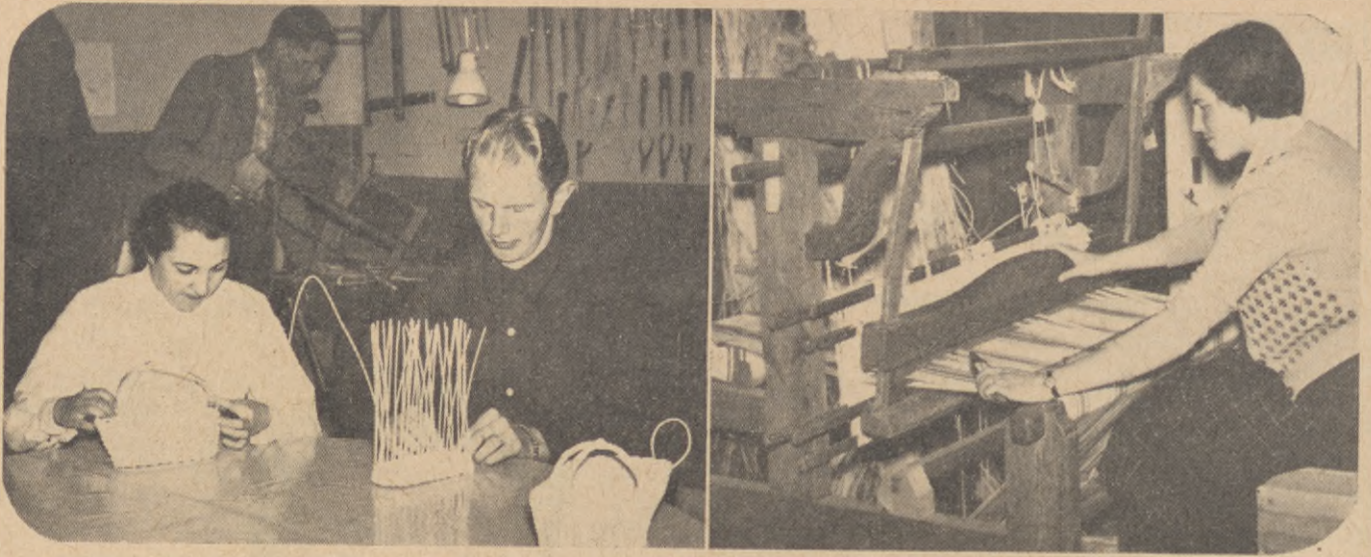
Överläkare *John Palmgren*

Genom anslag från olika håll har vi lyckats skaffa en hel del verktyg och dylikt. För keramikarbeten har vi inköpt en brännugn samt drejarskiva och även kunnat sätta upp en klensmedja med tillhörande hårdlödningsaggregat. I allt arbete har vi god hjälp av patienter, som tidigare arbetat i någon av våra yrkesgrenar, och de ställer sig gärna till förfogande som instruktörer, slutar syssloman *Larsson*.

Manliga patienter terapeutens problembarn.

Under de tre år jag arbetat som terapeut bland lungsjuka har jag kommit till den slutsatsen, att det är mycket svårare att intressera de manliga patienterna för ett arbete än vad som är fallet med kvinnorna, säger fröken *Elleanor Pearson*. Detta beror kanske till

Klassisk sysselsättningsterapi: Korgflätning och den omhuldade vävkonsten.

stor del på, att de kvinnliga patienterna redan på ett tidigt stadium av sin konvalescens får börja med handarbeten. En patient, som varit sängliggande en längre tid är alltid svår att intressera, då liggtiden ofta får patienten att slöa till. Så småningom blir det dock några lättare arbeten och därefter ökar uppgifternas svårighetsgrad.

Korgbinding och läderarbeten är de manliga patienternas favoritsysselsättning, men det finns även patienter, som försöker sig på bokbinderi, snickeri och mera avancerade uppgifter. För de kvinnliga patienterna ligger vävning och ryaknytning bäst till. Handtryck av textilier och bastarbeten är också populära.

Att denna verksamhet har en stor uppgift att fylla är jag övertygad om, fortsätter fröken Pearson. Många patienter, som varit nere och deprimerade, har undergått en märkbar förändring sedan de började att syssla med någonting. En gladare och mot omgivningen mera öppen sinnesstämning har blivit resultatet, och då terapin dessutom har till uppgift att söka återföra patienterna till produktivt arbete efter utskrivningen, så förstår man att patienternas syn på framtiden måste te sig bra mycket ljusare än förut, slutar fröken Pearson.

Från bokbinderiet på Hässleby.

Artikelförfattaren, Bengt Edbom, drejar en vas under terapeut Elleonor Pearsons överinseende.

Studiearbetet på våra sanatorier

I ledaren i detta nummer "I väntan på hälsa" behandlas bildningsarbetet på våra sjukhus — i synnerhet vad gäller långtids-sjukhusen. Det kan vara av intresse i detta sammanhang att ta del av studieverksamheten och dess omfattning på landets sanatorier, sådan den framgår i verksamhetsberättelsen för De lungsjukas riksförbund för kongressperioden 1951—1953. Det framgår härvid bl. a. att någon skarp gräns mellan s. k. bildningsstudier och studier i yrkesutbildande syfte inte gjorts i sammanställningen.

Till förbundets och föreningarnas uppgifter hör att stimulera medlemmarna till studier och att underlätta dessa, antingen genom att utdela stipendier eller genom att hjälpa medlemmarna till kontakt med andra instanser, som lämnar studiebidrag.

Patienterna på våra sanatorier kan fritt ägna sig åt korrespondens- och cirkelstudier utan att behöva tänka på sakens ekonomiska sida. Svenska Nationalföreningen mot 'Tuberkulos' stipendiegivning är generös såväl beträffande beviljade belopp som däri att man inte ställer några villkor för studiernas art. Nationalföreningen svarar för hela kostnaden så när som på anmälningsavgiften, som patientföreningarna brukar erlagga.

Men är det verkligen möjligt att fortsätta med studiecirklar på sanatorier sedan vårdtiden för flertalet patienter avsevärt förkortats? Blir inte cirkelarna avsevärt decimerade, innan de slutförts genom att patienterna reser hem?

Det är riktigt att cirkelarbetet på sanatorierna i viss mån försvårats genom den gynnsamma utvecklingen av tuberkulosvården. Förr gick det t. o. m. att studera främmande språk, nu måste man välja betydligt enklare och framförallt mindre tidskrävande ämnen.

Utvecklingen på korrespondenskursernas område har emellertid möjliggjort fortsatta cirkelstudier på sanatorier. Särskilt har Brevskolan, som är folk rörelsens eget företag, under senare år lancerat ett antal korta brevkurser, som utmärkt lämpar sig för dem, som snabbt vill genomföra studiecirklar. Trots sin relativa korthet ger dessa kurser goda inblickar i sina ämnen och det finns åtskilligt att välja mellan.

Det är många medlemmar som efter sanatorievistelsen behöver lämna sitt tidigare tunga arbete och övergå till något yrke, som bättre passar hälsa och krafter. Förbundets mångåriga arbete för att skapa utbildningsmöjligheter för lungsjuka har burit frukt och i dag erbjuder samhället i detta avseende helt andra och vida bättre villkor än förr. Konvalescentföreningarna bör tillse att lungsjuka, som saknar vetskap om de möjligheter som finns eller som inte själva kommer sig för att handla, får kontakt med dem det vederbör, i första hand arbetsvårdsassistenterna vid länsarbetsnämnderna.

Staten har anslagit medel till stipendier som skall underlätta korrespondensstudier. Konvalescenter torde ligga bra till vid utdelningen av dessa studiebidrag.

De Lungsjukas Riksförbund är anslutet till ABF. För att de många förmåner bildningsförbundet kan erbjuda skall kunna rätt utnyttjas, måste emellertid våra lokalföreningar också vara lokalt anslutna. Flertalet föreningar har också ombesörjt detta,

i allmänhet har överenskommelser träffats som avsevärt reducerat eller helt eliminerat kostnaderna för anslutningen. När den väl är gjord gäller det se till, att ABF ställer sin studiesak-kunskap till förfogande till gagn för studiearbetet inom föreningen. Såväl patient- som konvalescentföreningar bör låta ABF-avdelningarna vara sig behjälpliga med att organisera och kanske också genomföra studiearbetet.

De Lungsjukas Riksförbund har 15.000 kr. till förfogande för medlemmarnas studier under ett år. Dessa fördelas företrädesvis bland konvalescenter, då patienterna har sin stipendiefråga löst.

Det begränsade anslaget gör att regelrätt yrkesutbildning, som bekostas av arbetsmarknadsstyrelsen, pensionsstyrelsen, landsting, kommun eller annan inte kan ytterligare stödjas av riksförbundet. Det blir därför närmast de förberedande kurser, som konvalescenter tar i avsikt att sedan med samhällets stöd fortsätta sin utbildning, som förbundet kan anslå medel till.

Ett undantag från denna princip är att studerande vid social-institut kan erhålla stipendier. Detta har ansetts motiverat med hänsyn till önskvärdheten att stödja de lungsjuka som efter social utbildning placeras som t. ex. sanatoriekuratorer.

Förbundet utdelar årligen 10 stipendier à 300 kronor till elever vid socialinstitut och folkhögskolor. År 1952 kunde 15 stipendier av samma storlek utdelas, trots att endast 10 utlysts. Till ABF:s studieledarkurser på Brunnsvik m. fl. skolor utdelas årligen 10 stipendier à 100 kronor.

Många studiecirklar och föreläsningsserier, som påbörjas under hösten, fortsätter efter helgerna. Andra blir färdiga till jul. Dessa patient- och konvalescentföreningar bör tillse, att studiearbetet inte ligger alldeles nere under de långa vintermånader som följer. Skäl talar för att det bör vara lättare få igång ett ordnat studiearbete i januari eller februari, då kvällarna börjar kännas tröttande, än vid den vanliga studieupptakten i september eller oktober, då julen och dess många förberedelser redan utgör ett hot mot fritiden och dess möjligheter.

Ett mindre antal konvalescentföreningar har medlemmarna så spridda, att enskilda studier är enda möjligheten. Det är vår uppgift att stimulera också dessa. Men ett övervägande antal föreningar bör kunna få till stånd åtminstone någon studiecirkel med ett deltagande av 5—10 medlemmar.

Förbundet har rekommenderat centralorganisationer samt patient- och konvalescentföreningar att välja särskilda studieledare.

Den brevkurs om de partiellt arbetsföras problem, som förbundet tagit initiativ till, utkom hösten 1952 på Brevskolan. Kursen, som går under namnet "De partiellt arbetsföra och samhället", omfattar fem brev och berättar bl. a. om möjligheterna till samhällshjälp under sanatorietiden och vad eftervården bjuder konvalescenterna. Breven är rikt illustrerade och trevligt skrivna. Kursen blev tyvärr fördröjd och kom först mitt i studiesäsongen, varför den inte kom att studeras i den utsträckning förbundet räknat med. Det finns emellertid anledning förvänta, att det definitiva genombrottet sker nästa studiesäsong.

Efter framställning från förbundet har Brevskolan utgett en särskild reklamfolder, som föreningarna erhåller kostnadsfritt.

Förbundet har hos Folket i Bild hemställt om att i likhet med vissa andra riksorganisationer erhålla ett antal stipendier till sina medlemmar för studier vid folkhögskolor. Framställningen har ännu inte lett till något resultat.

Vid sammanträden med ABF har förbundet framfört sina spe-

ciella krav och önskemål beträffande ABF:s möjligheter att vara behjälpligt vid dess studieverksamhet.

Förbundet har varit representerat vid en av Brevskolan anordnad studieledarkurs på Tollare gård.

Lokalföreningarnas studieverksamhet framgår av nedanstående specifikation.

Studiecirklar			
Patientföreningar		Konvalescentföreningar	
1952 — 1953	1951 — 1952	1952 — 1953	1951 — 1952
Antal cirkel.	S:a delt.	Antal cirkel.	S:a delt.
83	777	40	410
Enskilda studier			
Patientföreningar		Konvalescentföreningar	
1952—1953	1951—1952	1952—1953	1951—1952
Språk	128	103	110
Merkantila	155	108	130
Tekniska	88	95	95
Folkhögskolor ..			50
Övriga	152	195	159
Summa delt.	523	501	544
			359

Studiecirkelnas ämnesval. 1952—1953.

	Pat.-för.	Konv.-för.
Partiellt arbetsföra och samhället	4	10
Engelska	11	13
Svenska	2	5
Franska		2
Maskinskrivning	5	
Bokföring	5	1
Matematik	2	1
Astronomi	1	
Kamerateknik	3	
Konst	3	
Räknestickans användning	2	
Hemmet blommor	3	
Deklaration	2	1
Handelsräkning	1	
Socialpolitik	1	1
Stenografi	2	
Föreningskunskap	3	
Sömnad	2	
Litteratur	1	
Teckning	1	1
Småpynt	1	
Notläsning		3
Porslinsmålning		1
Gitarr		2
Målning		1
Amatörteater	1	2
Sångkör		1
Vävning		4
Bridge		1
Förbränningsmotorer	1	
Keramik		2
Läderplastik		1
Korgflätning		1
Världen och vi	1	
Bo bra	1	
Film	1	
	60	54
Ej angivna ämnen	23	—
	83	54

Detta nummer går i press

innan förbundskongressen ägt rum den 23—25 augusti och följaktligen måste allt som rör sig om evenemanget stå över till oktobernumret. Men man kan redan nu utan tvekan säga att kongressen artar sig väl. Sett i vidare sammanhang har ju ett allmänt stigande intresse för partiellt arbetsföra och handikappade av olika kategorier kännetecknat utvecklingen de sista åren. De lungsjukas riksförbund, som torde utgöra den största organiserade sammanslutning av tuberkulösa — ja överhuvudtaget av någon grupp handikappade — som existerar i nuet står därför i centrum för alla de frågor, som rör sjuka och handikappades arbets- och försörjningsförhållanden på ett alldeles särskilt sätt. I övrigt visar utvecklingen också att intresset för aktivt deltagande i de egna problemens lösning är stigande bland olika grupper av handikappade ute i världen. Från Amerika ha vi bl. a. fått meddelanden om begynnande organisation av tuberkulösa. Rådslaget i Malmö i år är alltså både internationellt och sett i organisatoriskt sammanhang — riksförbundet räknar nu 145 lokalföreningar med drygt 22.000 medlemmar — en betydande händelse i dagens organisations-Sverige.

Vi återkommer alltså med kongressreportage i oktobernumret och hoppas också då kunna ge några glimtar från årets socialvårdskurser, bl. a. riksförbundets stora instruktionskurs på Bommersvik.

Att lägga på minnet

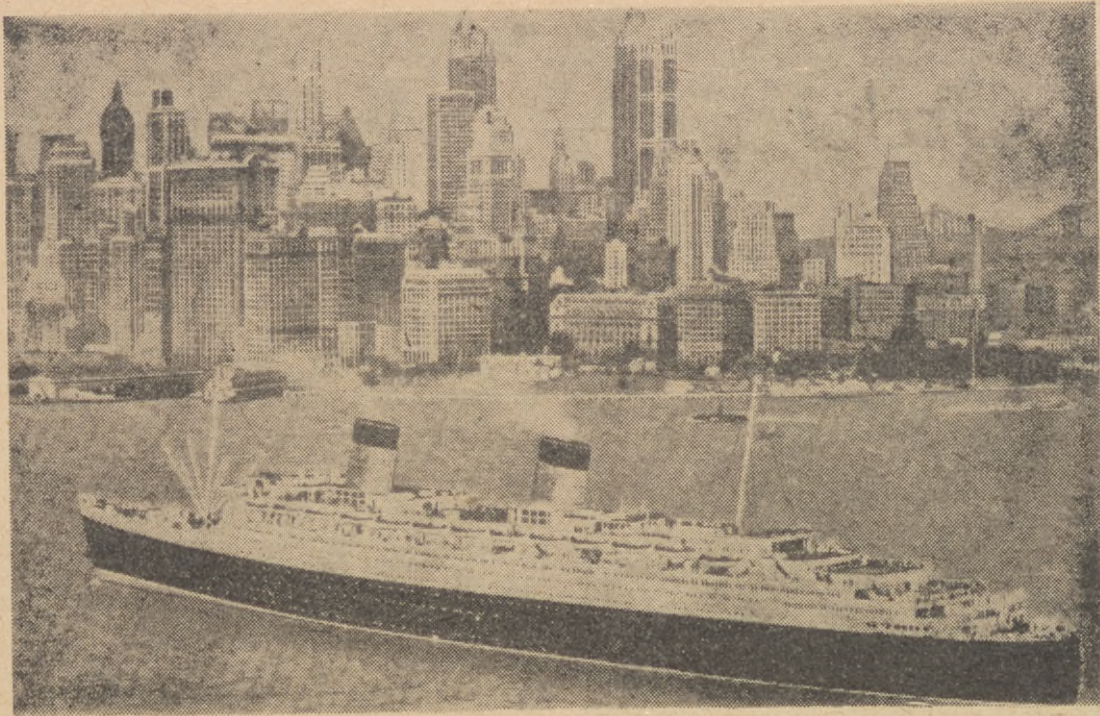
Man måste hålla i minnet att en god sömn sällan är ett hastverk. Den bör förberedas i lugn och ro. Det räcker inte med att man reglerar temperaturen i sovrummet, 16 grader är nog, utan man bör också se till att man anpassar sängutrustningen efter årstiden. Det får inte vara för varmt i sängen men heller inte för kallt eftersom, som ni nyss hörde, en viss uppvärmning av huden är en förutsättning för att sömnen skall infinna sig. Ni vet bäst själv hur svårt det är att somna med t. ex. kalla fötter. Forna tidens värmekrus vid fotändan var ingen dålig uppfinning.

Man måste också koppla av minst en timme innan man går till sängs. Under den timmen skall ni inte syssla med ansträngande kroppsarbete, inte kasta er in i upphetsade diskussioner eller spela kort eller schack och andra tidsfördriv som sätter nerverna i vibration. Ni skall inte heller börja diskutera hushållspengar och andra ömtåliga ämnen med er fru.

Om ni nu ändå vaknar om morgonen olustig och icke utsövd kan ni komma ihåg att det inte finns någon bättre "återställare" än en rask promenad. Bry er inte om att ta spårvagnen på det vanliga stället utan gå några hållplatser framåt, andas djupt och intala er att livet i alla fall har sina glädjeämnen och att det väsentliga i tillvaron inte är att pressa sig hårt i jobbet.

John Morrow.

Cunards Queen Elizabeth, 83.000-tonnaren, världens största båt, på Hudsonfloden i New York — fartyget som ännu inte försökt att erövra Atlantens blå band.

KAMPEN OM ETT BLÅTT BAND

Det är nu drygt ett år — närmare bestämt den 7 juli ifjol — sedan United States slog Queen Marys 14 år gamla rekord och erövrade Atlantens blå band. Det nya rekordet står sig ännu och om kapplöpningen över Atlanten berättar Per Wange närmare i denna artikel.

Det tog fem månader för Calmare nyckel en gång — från Sveriges kust till Delawarefloden. Det var anno 1638. Det tog knappa fem dygn för Queen Mary — från Ambrose Light till Bishop Rock, från yttersta New York-fyren till engelska kusten. Det var anno 1938.

Tre hundra år låg emellan. Trehundra år av upptäckter och uppfinningar, av bragder och äventyr, av krig och fred. Detta rekord från 1938, en genomsnittsfart av nära 32 knop, slås just nu. Förkrigstidens notation är dödsdömd. På fjorton år hinner mycket hända. Det skall inte slås av det fartyg vi är ombord på, Queen Elizabeth — kapten ombord sägs inte ha några aspirationer, men det skall slås av det fartyg, som plöjer i vårt kölvatten ett par dygn efter oss, amerikanernas stolthet, 57.000-tonnaren United States, en fartygskonstruktionens triumf.

Det är en särdeles kapplöpning över ett grönt oceanvatten om ett blått band, the Blue Ribbon of the Atlantic Ocean, många skeppares efterträdade trofé. 2.500 pund sägs utmärkelsen vara värd i reda pengar, fyra

fot hög är den, och den förvaras i en liten okänd juvelerareaffär någonstans i London. Varför trofén inte exponeras i honnörssalongen på det snabbaste fartyget är absolut oförklarligt och obekant.

Vi skulle ha seglat från New York en onsdag, det blev ändrat till en tisdag. Var det för att man inte ville ta risken att bli omseglad ute till sjöss av den nya snabblinern? Kanske, kanske inte. Men frågan är, om Englands stolta, hundraåriga Cunard-line kunde ha tålt en sådan nesa. Ty att krossa Atlanten på snabbaste vis och i högsta möjliga effektivitet är ledstjärnan för dessa världstonnagets upper-ten.

Vårt eget stolta fartyg, 83.000-tonnaren med imperiets nuvarande drottningens namn, plöjer oceanen med styrka och fart. Fyra 31-tonspjellrar ger 200.000 hästkrafter, vilket är tillräckligt att pressa fram jätteskrovet med drygt 29 knops fart. En dag passerar vi 30-knopsstrecket. Vi har medvind, men ändå blåser det ettrigt rätt emot framme på den höga backen. Det är båtens egen fart. Den betyder drygt 50 km. Timme efter timme, dygn efter dygn i samma höga, jämna speed, i ljus som i mörker, i dimma, i lugn som i hög sjö.

Ja, sjömansmod och skeppsbyggarkonst skvallrar historien om Atlantens blå band om, en 114-årig epok i den internationella sjöfarten, människans gamla läng-

(Forts. å sid. 11)

Ordet är — avkoppling

Om vad folk *vill* läsa, humor i litteraturen och författarens högst ohållbara situation handlar denna artikel.

I samband med den senaste stora bokrealisationen uppmanades läsarna av bokkatalogen att bland de 600 volymer som realiserades välja ut den bok de helst skulle skaffa sig och med högst 20 ord motivera varför de ville bli ägare till just den boken. I en artikel i Expressen tog Sonja Bergvall en del av det inkomna materialet till behandling. Även om man givetvis inte på detta sätt kan bilda sig en uppfattning av det ansikte som den bokköpande och bokläsande allmänheten har, kommer man ur de rikt differentierade svaren fram till en viss enhetlighet. Sonja Bergvall, som är en utomordentlig översättare av anglosachsisk litteratur, kommer fram till att lösenordet för dagen är *avkoppling*. "Man vill eskapera från 'vardagens grå enahanda' eller 'snäva cirkel', 'man bor på landet och kommer sällan ut på nöjen' och vill för den skull läsa t. ex. 'om en bohemisk familj på ett förhyrt 1400-talsslott'. 'På grund av mitt yrkesarbete (bokföring och revision) karaktär måste min fritidsläsning utgöras av glad och pigg litteratur", skriver en Malmöbo.

Sonja Bergvall tangerar ett mycket intressant problem när hon frågar: "Har någon hört talas om en bokproducent som har gjort en marknadsundersökning och rättat sin produktion där-efter?" Det senare låter sig av lätt insedda skäl inte göra, men bokpublikens innersta önsknings är lika intressanta för det, svarar hon på sin egen fråga. Här kommer vi in på ett ämne som till och med en av Svenska Akademiens medlemmar visat intresse för. Det gäller naturligtvis de "förhatliga underhållningsförfattarna". De roliga författarna, som kan berätta en historia och locka till ett förlösande skratt. Birger Vikström fick för kort tid sedan sina fiskar varma av en av kungl. huvudstadens kulturprofeter och över huvud taget verkar det som om bok eller en novell som kan locka till skratt eller leende omedelbart karaktäriserades som undermåliga alster. Recensions-

orden "en rolig bok", eller "en bok som man har odelat nöje av" placerar den genast bland det lättköpta godset och författaren betraktas som en man utan ambitioner. Som om inte ett försök att roa skulle kräva lika mycket ambition som att vara djupt gravallvarlig och inåtvänd! Att få en publik att lägga pannorna i djupa veck är sannerligen betydligt lättare än att få den att skratta ett befriande skratt.

Och klyftan mellan vad folk vill läsa och vad författarna skriver vidgas mer och mer. Författarna blir fler och fler och skriver allt obegripligare. Ju svårare att förstå ju större måste ambitionen vara, ja, det förefaller onekligen som om många av landets stipendienämnder resonerade på det sättet. Inte för att jag vill beskylla författarna att snegla åt stipendiernas havre, men den som vet hur svårt det är att i det här landet försörja sig som författare skulle inte förvåna sig över en sådan snegling. Ett stipendium kan innebära en tids vila och avkoppling, ja, just *avkoppling* för författaren. Att också han behöver det är en sak som ingen i detta land skall betvivla.

Under tiden som författarna dignar under sitt eget allvar och sin egen ohållbara ekonomiska situation kan man läsa följande av chefen för teateravdelningen i Sveriges radio: "Ett styckes betydelse ökar alltid med varje minut det överstiger de sexti. Det kan man se också på teatern. Verkligt betydande pjäser slutar aldrig före elva. Publikerna skall vackla ut som om den fått en tegelsten i skallen. Men i radio är alltså en timme vad man kan begära för att det skall vara konst. Vilken svensk författare, med ambition vill skriva en bagatell? Men ack, om de ville det! Om de då och då ville spegla evigheten i en droppe och inte i ett ämbar." "Jag tror att Radioteatern lämpar sig särskilt väl för det lilla motivet, som där kan läggas fram som det är utan att behöva spinnas ut för att räcka så eller så länge. Är det lilla motivet vardagligt, verkar det lämpa sig ännu bättre. Man begrep det bättre i en tidigare författargeneration."

Ja, klyftan finns där. Det vore en ohållbar lögn att förneka den saken. 40-talets generösa bokutgivning har skapat ett författarproletariat, det vill heller ingen förneka. Ingen författare bestrider heller att det finns för många författare. En fråga till samtliga medlemmar i Sveriges författarförening skulle säkert ge ett jakande svar från de flesta. Om inte från alla. Bokför-lagen har blivit restriktivare i sin utgivningspolitik och kända författare får sina manuskript återsända.

Under tiden, som författarna brottas med ekonomiska och djuplodande problem, ropas det efter underhållningslitteratur och bagateller till radioteatern. I hur hög grad djuplodandet står i relation till en ohållbar ekonomisk situation vet var och en som känt hungern svida i tarmarna. Om detta gäller även för författare är kanske bäst att lämna därefter.

Men det är inte enbart författarna som skall risas för den klyfta som råder mellan skrivare och läsare. Birger Vikströms avhyvling är redan omtalad. I ett annat fall har kritikerna genom sin allvarliga högtidlighet fått massor av läsare att förbise en annan författare. Nämligen Willy Kyrklund. Hans senaste bok, "Mästaren Ma" är en hejldöst rolig bok, om man inte läser den med hög stärke på och det brukar ju inte vara den vanligaste munderingen för den större delen av den läsande allmänheten. Tyvärr tycks det vara gängse halsplagg för kulturprofeten. Att kalla Artur Lundkvist mästaren Lu A och Ingemar Hedenius för filosofen He I är ett lyckat skämt, skulle jag vilja påstå. En blomma att bäras i knapphålet vid promenad till och från redaktionen borde sannerligen lämnas till den kulturprofet som uppdagade vilka som dolde sig bakom de kinesiska

namnen Lu A och He I. Men det är långt ifrån nödvändigt att man vet det. Boken är lika rolig ändå. Utan att därför på minsta sätt vara menlös.

Huruvida mästaren Ma tänker på kritikerna när han på sidan 12 utropar: O dessa! dessa!, är ganska osäkert. Kvinnan Yao kommenterar mästarens utrop med följande ord: "Mästaren tänker på välklädda personer. När mästaren mötte en välklädd person med ett säkert uppträdande, stockade sig andan i halsen på honom och han fick inte fram ett ljud." Om samma påstående uttalar sig också Li: "Möjligen syftar mästaren på något annat."

I detta sammanhang kan jag inte neka läsaren nöjet att citera ytterligare ett stycke av Willy Kyrklund. I Bonniers Litterära Magasin nr 4/1953 skriver han i en artikel med titeln "Om att förstå primitiv dikt": Den primitiva dikten har blivit känd och erkänd vid samma tid och på samma torg som den moderna lyriken, samma försäljare har prisat bägge varorna — och vad utseendet anbelangar är det inte stor skillnad på dem, när som den primitiva poesin har blivit nedskriven och översatt och tryckt på fint vitt papper med versrader och latinska bokstäver och allt. Följaktligen nalkas man den primitiva poesien på samma sätt som man nalkas den mest avancerade, i ett tillstånd av oerhörd högandlighet (självssäker eller osäker allt efter vanan) med Apollinaire i den ena byxfickan och Divina Commedia i den andra; man lyfter upp det primitiva speciminet mot ljuset, man luktar på det och utbrister: ah... Om många av dessa skönsjälur torde gälla att de aldrig har gått ut i skogen en somardag och plockat blåbär för att det är gott, utan har de gjort det så har de gjort det för att de (under den perioden) var naivister."

Willy Kyrklund som tillbringat mycken av sin tid på resor har bl. a. varit i Indien och besökte då några centralindiska primitiva gondstammar. Han berättar att årstiden var ogynnsam, att regntiden ännu icke var slut, att floderna var vattensvällda och svåra att vada över. "Den personliga kontakten med stammarna torde icke uppmuntra många till att diskutera estetiska problem med deras diktare. Redan att få tag på en autentisk diktare erbuder svårigheter. Dikter finns det, sångare och sångerskor — men att få tag på en autentisk diktare erbjuder svårigheter. Dikter finns det, sångare och sångerskor — men att få tag på någon som påvisbart är upphovsman till någon viss sång, det vill inte lyckas. 'Sången kommer till när man dansar, ingen kan säga vem som först hittar på den. Alla lär sig den om den är en bra sång.' Något att tänka på för poeter som anser sig betydelsefulla." Är inte hela problemet fångat i dessa rader: Alla lär sig den om den är en bra sång. Alla läser en bok om det är en bra bok. Vad som sedan menas med en bra bok kan ge stoff åt många artiklar för "poeter som anser sig betydelsefulla".

Medicinska ordblommor

tillverkar författaren Bertil Schütt av vilka vi inte kan neka läsaren följande, sprakande bukett ur boken "Triangelsolo":

— — — Staden förklarades av snömassorna och andades återhållet som en lunginflammationspatient. Neonskyltarnas förvidna och sprakande febertermometrar inregistrerade sjukdomens intensitet. Lungsiktiga bilar rosslade i startögonblicket. Astmatiska bussar pustade ansträngt. Spårvagnarnas ledgångsreumatism syntes i den ryckiga framfarten. Sjukdomar förföljde människan. Sjukdomar var inkorporerade i verklighetens struktur, beredda att vid första svaghet utbreda sig i mekanismen. Osynliga fiender fanns i luften och sökte blod- och plasmafyllda vävnader för att kunna fortleva i frenetisk livsbejakelse. Suggestionernas färgskimrande bläckfiskarmar infångade tomrumsfigurer och sprutade dem fulla med sjukdomsbakterier. Hon var en främmande kropp i stadsorganismens blodådror. Hon var immun.

— — —
Vi kanske också bör tillägga att det rör sig om ett avsnitt ur ett skönlitterärt arbete.

KAMPEN OM ETT BLÅTT BAND (Forts. fr. sid. 9)

tan till haven mellan kontinenterna. År 1838 krossade Great Western (1.340 ton) leden mellan Bristol och New York på femton dagar, d. v. s. åtta knop och två år senare Cunards Britania med 8,19 knop eller fjorton dagar och åtta timmar. Sjönationen England behöll Blå bandet under hela 1800-talet, och vid sekelskiftet hade knoptalet pressats upp till 23.36, varpå Mauretania gick upp i 27,22 knop några år senare.

År 1929 övertog den tyska jättebåten Bremen rekordtiden, och så uppträdde ett italienskt rederi på den atlantiska rekordkrossningsarenan. Fartyget hette Rex, och seglingen skedde från Gibraltar till New York. Queen Mary och Normandie hade så sina rekordseglingsdueller, som vi ännu har i gott minne. De vann ungefär varannan gång, innan Queen Mary fick en fullträff på en eastboundfärd 1938: tre dagar, 20 timmar, 42 minuter, d. v. s. 31,69 knop.

Så var ännu ställningen, då den aluminiumbyggda USA-båten paradflaggade för oss, då Queen Elizabeth gled ut från pir 90 på Hudsonfloden. Två dygn senare startade United States under stor salut. Vi vet hur det gick — fartyget lyckades perfekt och höjde genomsnittshastigheten till tämligen fenomenala 35 knop för att sedan dubblera rekordet i västlig riktning.

Med stort jubel blev United States hälsad, när den lade till i Le Havres hamn. Tio timmar hade man kapat bort från Queen Marys rekord av 1938, tio timmar snabbare över det stora vattnet. Men tjugo timmar fick passagerarna, sägs det, vackert ligga och vänta på att alla landstigningsformaliteter skulle bli uppfyllda och ifyllda. Det är alltså inte så värst stor uträkning. Vad tjänar det då till? Och även för övrigt har man skäl att fråga sig: lönar det sig då? Nej, strängt taget lönar det sig kanske inte alls, ty fartygsfarter över trettio knop slukar olja i enorma kvantiteter och höjer seglingskostnaden till det absolut ekonomiska. Atlantduellen gagnar naturligtvis internationell skeppsbyggarkonst som sådan, men annars tjänar den inte precis fredens sak. Den avser kanske att i första hand säkerställa framtida snabba trupptransporter från kust till kust.

Sjelva når vi Southampton en vacker fullmåneskväll efter en snabbresa, fyra dygn och tolv timmar, men inte rekord, och befälhavaren säger som så:

— Queen Elizabeth har ännu inte försökt att slå Atlantrekordet.

Det finns kanske hemliga, ännu inte utnyttjade fartkrafter inombords i världens alltför största båt, den som är så pass stor att historien lär vara sann:

En passagerare gick bort sig i alla korridorer och trappor, träffade en besättningsman och sade: Skulle ni vilja visa mig vägen till Atlanten.

Och kampen om Atlantens blå band går vidare.

Per Wange.

En kväll som andra

Gösta Pettersson — vars uppmärksammade bok "Ung sommar" recensieras på annan plats i detta nummer — ger här ett prov på sin sällsynta förmåga att skildra storstadsliv med inlevelse, humor och en psykologiskt vaken blick.

Dom var ett gäng som träffades nästan varje kväll och stog och hängde i porten och rökte och pratade fotboll på höstar och vårar och ishockey på vintrarna. Dom hade träffats sådär i flera år och antingen hade dom stått i porten och hängt, eller också hade dom suttit inne på kafét och pratat.

För ett par år sen, när dom bara vara tretton, fjorton år, hade dom ibland haft tävlingar runt kvarteret, men det hade dom slutat med nu. Dom tyckte att det var under deras värdighet att hålla på och kapplöpa som småungar på gatorna. Dom ville vara vuxna inför varann. Dom hade börjat prata om flickor också. Det gjorde dom ofta. Dom pratade egentligen bara om idrott och flickor.

Det var en kväll i början av hösten. Planteringen på andra sidan gatan var grön och träden hade ännu alla sina löv kvar, många av biograferna hade ännu sommarstängt.

Ville stog och hängde i porten.

Att inte grabbarna kommer, tänkte han, dom brukar vara här vid den här tiden annars. Undrar om Britt och dom andra tjejerna kommer hitåt i kväll. Då...

Längre hann han inte i sina tankar för Svenne svängde om hörnet nere på gatan och kom upp mot honom.

— Hej.

— Hej, har inte grabbarna kommit ännu?

— Nej, som du ser.

Svenne ställde sej och lutade sej mot den andra väggen i porten. Han tog upp en fimpe ur byxfickan och tände den. Han drog några giriga bloss och mellan varje blåste han ut röken genom näsan.

— Får jag ett par bloss med dej? sa Ville.

— Du får dödsoset.

— Fint.

Ville stog och såg på när Svenne rökte och han såg hur fimpen blev mindre och mindre, till slut höll Svenne fimpen med yttersta ändarna av tummen och pekfingeret. Han räckte över fimpen till Ville.

— Fint, sa Ville.

Han tog cigaretten och drog två korta bloss på den, mer blev det inte och han slängde ut fimpen i rännstenen. En buss körde förbi och Ville såg att konduktören stog och hängde över en flicka och pratade med henne.

Man skulle ha ett sånt där jobb i stället för att vara schas, tänkte han, uniformen och allt det där det tycker tjejer om.

— Parre ska lira för Gnaget i vinter, sa Svenne.

— Tänkte just säga det till dej.

— Tror du han kommer att kunna hålla sej kvar i ettan?

— Det gör han bergis.

— Ja, men i ett nytt lag, med nya kompisar och allting. Då är det lätt att göra bort sej.

— Det är klart, men jag tror nog att Parre hänger med.

Bullan kom sakta upp mot dom två andra. Han var mycket tjock och vaggade lite när han gick. Han var alldeles röd i ansiktet och hade håret mittbenat och mycket pomaderat, så att håret smetade sej in till svålen. Detta gjorde att han såg ändå tjockare ut i ansiktet än han egentligen var. Han hade kylt kinderna nån gång som barn och hade så röda kinder att Ville alltid tänkte på juläpplen när han såg honom.

Bullan morsade på avstånd och Ville skrattade för sej själv när han tänkte på juläpplen.

— Vad garvar du åt? sa Svenne.

— Inget särskilt, jag tänkte på en sak bara.

— Skapligt käk idag, sa Bullan när han hunnit fram till grabbarna, — morsan hade ordnat köttbullar och potatispuré.

— Du käkar för mycket, sa Svenne, du kommer att se ut som en spärrballong till slut.

— Hellre det, än att kunna lira banjo på revbenen, som du kan.

Om Britt och tjejerna kommer så ska jag fråga henne om vi ska gå på bio på lördag, tänkte Ville, då har jag stålar så att jag kan bjuda henne också. Dom kommer säkert, dom brukar alltid gå förbi här ett par gånger varenda kväll.

— Ska vi gå en på fiket i stället för att stå här och hänga, sa Bullan.

— Inga stålar, sa Ville.

— Jag har bara en blejd, sa Svenne.

— Jag lägger så länge, sa Bullan.

— Du får igen det på lördag, sa Ville.

Dom gick in på kafét och beställde varsin halva kaffe. Det var ägarinnan själv som serverade.

Bra, tänkte Ville, då slipper man drickset.

— Vad ska ni ha för bröd?

— Jaå vill ha ett par skivor, sa Bullan.

— Har du vunnit på tips? sa Svenne, och till servitrisen — en skiva för mej.

— Samma här, sa Ville.

Dom fick vad dom hade beställt och Bullan betalade.

— Man tjänar skapligt med dricks i blomsterhandeln, sa han och mumsade på en skiva.

Alla har bättre jobb än jag, tänkte Ville. Det är hopplöst i järnaffärn, dåligt betalt och inget dricks, bara firmakunder.

— Jag ska få påökt nästa vecka, sa han.

— Hur mycket då? sa Svenne.

— En femma i veckan.

Ville ljög, men han tyckte att han måste ha nåt att skryta med och när han hade kommit igång var det bara att fortsätta.

— Jag tror inte jag ska säga nåt hemma, sa han.

— Du kan ju vänta ett par veckor, sa Bullan.

— Ja, just det.

Britt stog och torkade disken åt sin mor. Hon var femton år och på dagarna arbetade hon som springflicka i en modeaffär. Hon brukade alltid torika middagsdisken innan hon gick ut.

Varför säger han aldrig nåt till mej, tänkte hon, jag ser på honom att han vill säga nåt till mej. Han är blyg bara, han törs inte men han vill nog. Jag kan inte säga nåt först, det måste vara hansom börjar. Han ser så rar ut när han står där i porten och ansiktet är så smalt och blekt under kepsen. Han ser ensam ut på nåt sätt fastän han står där mitt ibland dom andra grabbarna. Hoppas han säger nåt i kväll.

Britt torkade det sista, sen hängde hon upp handduken på elementet under fönstret. Hon sköljde av sej om händerna och torkade dom.

— Jaså, är fröken klar nu, sa modern.

— Ja.

— Tack för hjälpen.

Britt gick ut i hallen och började kamma sej. Hon stog framför spegeln och förde sakta kammen genom det ljusa håret. Hon hade huvudet lite på sned när hon kammade sej.

Om jag hade lockigt hår skulle jag vara lik Anny Ondra, tänkte hon. Undrar om han märker det.

Hon hade kammat sej färdigt och tog på sej jackan och baskern.

— Jag kilar ut ett tag nu, sa hon in mot köket.

— Var inte ute så länge.

— Nej då.

Hon gick ut i farstun och tryckte upp hissen och hela vägen ner i hissen stog hon och speglade sej och rättade till baskern.

Hoppas att han säger nåt idag, tänkte hon.

Hon gick ut på gatan och där träffade hon dom andra flickorna borta i hörnet.

— Ska vi gå ett varv, sa Britt sen dom hade hälsat.

— Det kan vi väl göra, sa Ulla, men inte förbi dom där larviga killarna oppe på gatan.

— Dom är väl inte larvigare än andra?

— Dom ska alltid hålla på och prata en massa larv, det är ju bara småungar.

— Dom är lika gamla som vi, minst.

— Men i alla fall, sa Ulla.

— Då går vi nu, då.

Britt var rädd att hon skulle avslöja sej. Hon ville inte att dom andra skulle veta nåt. Hon var rädd att hon hade försvarat pojkarna lite för ivrigt.

Dom gick sakta arm i arm. Dom var fyra stycken, Britt, Ulla, Margit och Lisa. Dom pratade och skrattade och vid alla fönster som det var skor eller klänningar i, stannade dom och tittade.

Om jag bara kunde ordna så att vi gick den vägen, tänkte Britt. Men Ulla får inte märka nåt, hon får inte märka att jag vill gå den vägen.

Dom gick ett par kvarter och sen svängde dom in på den gatan där grabbarna brukade stå och hänga i porten. När dom svängde om hörnet och fick se pojkarna stå där uppe i porten och hänga som vanligt så stannade Ulla tvärt. Dom andra bromsade också in.

— Vi går en annan väg, sa Ulla.

— Vänder vi nu så verkar det som om vi brydde oss om dom, sa Britt.

— Ja, kanske det.

Dom fortsatte pratande och skrattande gatan upp och en buss körde förbi så att dom fick höja rösten när dom pratade.

Hoppas han gör nåt, eller säger nåt nu, tänkte Britt.

Dom kom mitt för pojkarna som inte låtsades se dom och Britt hörde en av dom säga: "Parre är bra, han klarar sej nog", och sen var flickorna förbi och ingenting hade hänt.

Då kände plötsligt Britt att det var nån som tog i hennes mössa och att den åkte av. Det var Bullan, som hade gått ut på trottoaren bakom flickorna och tagit Britts mössa.

— Titta vilken åskledare, sa han och skrattade när han tog i tråden på mössans kulle.

Dom endra grabbarna skrattade också och Britt svängde helt om.

— Får jag min mössa, sa hon och rodnade.

Hon kände sej smickrad för att Bullan just hade tagit hennes mössa och ingen av dom andra flickornas. Samtidigt var hon lite generad inför flickorna.

— Ta den själv, sa Bullan och räckte fram handen med mössan.

Britt räckte fram handen för att ta den och just som hon skulle gripa tag i mössan, så kastade Bullan den till Svenne.

— Tog du den inte, sa Bullan och skrattade.

Flickorna stog en bit på avstånd och var otåliga.

— Ge henne mössan meresamma, sa Ulla.

— Hon får ta den själv, sa Bullan.

— Just det, sa Svenne, här är den.

Han räckte fram handen mot Britt på samma sätt som Bullan hade gjort förut och Bullan sprang bakom ryggen på henne och skrattade och skrek att Svenne skulle passa.

— Här då, här då, här då, skrek han.

När Britt skulle ta mössan från Svenne kastade han den till Ville och Britt vände sej till Ville och bad att få mössan av honom.

— Här då, här då, passa, skrek Bullan.

— Får jag min mössa, bad Britt.

Ville gav henne mössan. Han tyckte att han inte kunde kasta den till nån av grabbarna, fastän han visste att dom skulle komma att reta honom för att han gav Britt mössan.

— Tack, sa Britt och sen sprang hon bort till flickorna.

— Vad larvig du är, sa Bullan, vi kunde ju ha haft den ett tag och lattjat lite.

— Hålla på och kasta en mössa precis som småungar är väl ingenting heller.

— Det såg ut precis som du var nere i tjejen, sa Svenne.

— Å, larva dej inte, sa Ville och han kände att han rodnade.

— Vad rodnar du för då?

— Jag rodnar inte.

— Du ser ju ut precis som Bullan i plåten.

Ville kände hur det hettade i kinderna och vid tinningarna.

— Jag tror att jag ska gå hemåt nu, sa han. När inte dom andra grabbarna kommer så.

— Du kanske ska springa efter tjejerna, sa Svenne.

— Nej, men jag har lite ont i skallen också.

— För högt blodtryck, sa Bullan, det syns i ansiktet också.

Du är ju alldeles röd i plåten.

— Hej så länge, sa Ville och började gå hemåt.

Han gick åt motsatta hållet som flickorna.

Jag kunde inte fråga henne, tänkte han, inte när grabbarna var där, annars skulle jag ha gjort det.

Han gick sakta och såg ner på rutorna på trottoaren och när han kom fram till nästa hörn gick han rakt på en kvinna.

— Förlåt, förlåt mej, mumlade han fram.

När han fortsatte hemåt hörde han kvinnans röst bakom sej:

— Att dom inte kan se sej för, springa rakt på folk.

LODVIG hos frisøren (Dansk läsövning)

Av Paul Danty

Vil De have håret tilbage, hr. Lodvig?

Næ tak, det må De gerne beholde.

AKTIVA PATIENTER

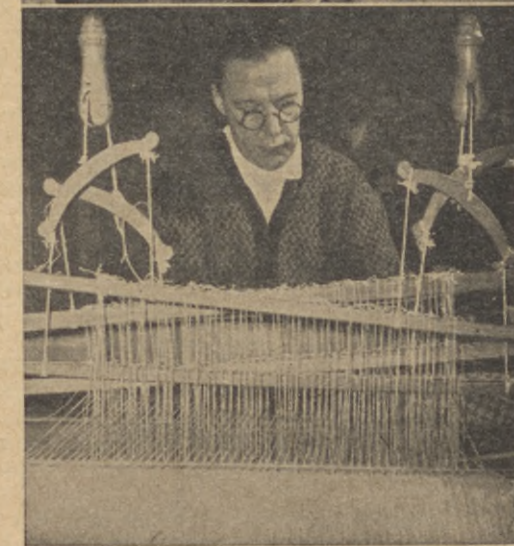
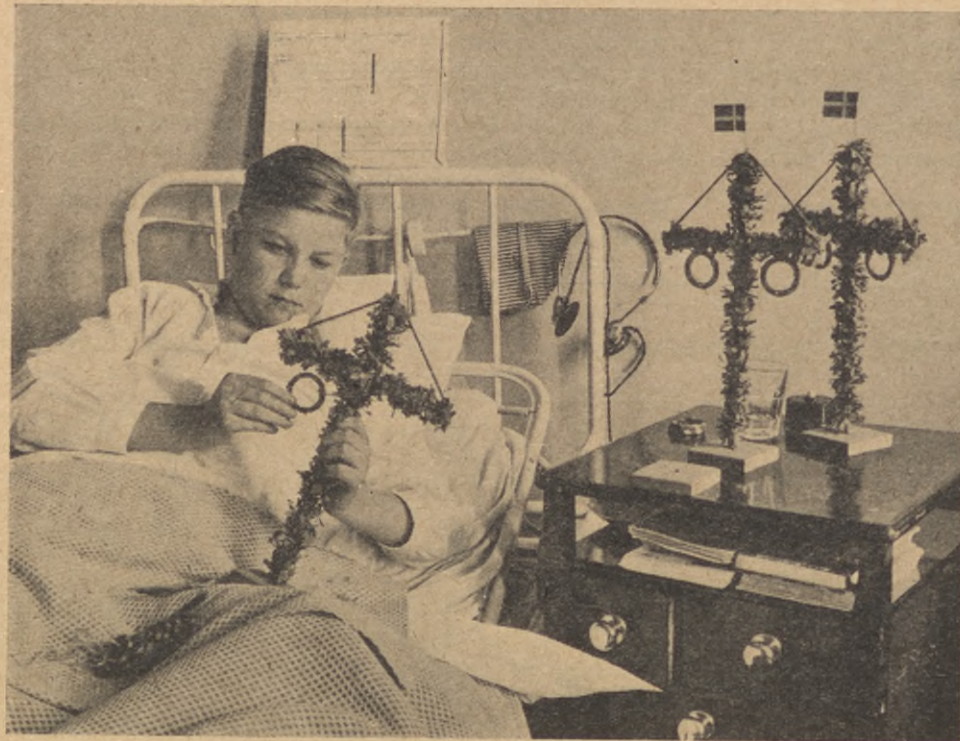
Långliggarnas sysselsättningsproblem har tagits upp i olika sammanhang på sista tiden och intresset för den kulturella standarden på sjukhusen skymtar då och då på tidningarnas kultursidor. Sjukhuslivet utgör en förnufvligaste mån göras aktiv. Sysselsättningsterapi, en förnuftig bokförsörjning och bättre kontakt med kulturlivets värden överhuvud taget måste ägnas större intresse. Vi har nog inte varit alldeles passiva dessa problem — men det behövs system även här liksom ifråga om allt annat. Sysselsättningsterapeuter utbildas sedan några år tillbaka vid Slöjdföreningens skola i Göteborg; den mera praktiskt betonade delen har också organiserats bättre. Bokförsörjningen är nog inte så bra ordnad på många håll och hur är det med bokbeståndet? Sjukhusböckerna behövs översyn — är det inte ofta så att böckerna är både ensidigt utvalda och ofta mycket gamla? Vi nöjer oss här med att snudda vid problemet och ber läsarna uppmärksamma den praktiska bokvagnen till höger, en bra bokvagn, som kan rullas omkring på salarna.

Konst på sjukhusväggarna bör lysa upp tillvaron — ovanstående tavla är hämtad ur tidskriften "Vi och Ni". Men det behöver naturligtvis inte röra sig om sjukdom; fast den här tavlan är ett gott exempel på konstnärlig inlevelse i en sjukdomssituation. Ofta är det väl så att väggarna på sjukhusen är nästan avskräckande i all sin hygieniska nakenhet eller också prydda med saker, som knappast kan kallas konst.

Den praktiska sysselsättningen har — som framhållits — en viss tendens att få övertaget. Överst diskuterar överläkaren på Arvika sanatorium sysselsättningsterapi med kuratorn under beskådande av patientarbeten. Bilden till vänster visar hur man tillverkar majstånger, till höger konstnärligt skapande i sängen, manligt intresse för vävkonst och undervisning i sysselsättningsterapi.

SOMMARLEKEN

Hela dagen hade han krupit fram över de slokande morotsraderna ute på fältet. Solen öste hetta från en himmel där inte ett moln gled fram. Den torra jorden brände som het aska under knäna, värken i ryggen var stickig och molande. Han var torr och salt i munnen, tungan rörde sig som ett oformligt stort och uppsvällt nattvardsbröd. Över bänkgården borta vid växthusen dallrade luften i solhettan. Ute på den vitdammiga landsvägen cyklade två flickor förbi på en tandemcykel.

— Klockan måste vara minst tre, tänkte han då han reste sig upp över raden som han höll på att rensa. Hon måste vara minst tre.

Han reste sig inte med en gång utan blev stående böjd med händerna mot knäna, vaggande överkroppen fram och tillbaka. Blodet dunkade i ådrorna vid tinningarna. Svarta och röda fläckar dansade virveldans för hans ögon.

— Hon måste vara minst tre, tänkte han.

Han stod och vaggade fram och tillbaka och kände hur värken i ryggen dämpades av till en mindre stickande smärta. Han gned fram och tillbaka med ena handen över ryggen och fick tunna flagor av sönderbränt skinn mellan fingrarna. Små pärlor av svett växte oupphörligt fram i pannan och han stod stilla och kände hur de samlades till en liten rännil som sökte sig ner utefter näsryggen. Han torkade bort svetten med avigsidan av handen och reste sig upp.

— Hon måste vara minst tre, tänkte han och såg långt efter badgästgrabbarna som cyklade förbi ute på den vitdammiga landsvägen.

Framför honom låg fältet likt en slokande gulgrön matta av ogräs och morotsplantor. Långt borta vid gårdsgården mot kohagen nedanför kyrkan slutade raderna men dit var det en evighetslång sträcka av solflimrande och värkstickande timmar. Han vände sig om och såg hur kort bit han hunnit med sedan han kom ut efter middagsrasten. De späda morotsplantorna hängde som döda mot den torra jorden. En trasig buteljotten låg färggnistrande i solgasset. Inte en vindil drog genom björkarnas kronor borta vid trädgårdsmästarens. Löven hängde sjukgula och vissna som på en midsommarstång en julidag.

— Det kan inte vara mer än tre timmar till kväll, tänkte han då han la sig på knä över raden igen. Han böjde huvudet bakåt och försökte gissa efter solen men den hängde som fastklustrad på samma fläck som efter middagsrasten. Som en smältande smörklick i botten på en grönblå skål.

Han spottade i händerna och strök ut saliven över de täta brännässelmärkena

på benen innan han åter lade sig ner över raden. Sakta kröp han fram över den och drog bort småogräset och de feta mällorna och maskrosorna som satt så hårt fast i den torra jorden med sina tjocka rötter. Han lade ogräset i en sträng på var sida om raden och i hettan gulnade det snabbt och krympte samman som om det så fort som möjligt på nytt ville bli den mull ur vilket det vuxit upp. Han gallrade bort de klenaste morotsplantorna och lämnade bara de kraftigaste kvar på lagom avstånd från varandra. Han kupade upp jorden runt om de svaga plantorna för att de inte skulle lägga sig utmed marken och brännas sönder. Jorden sved under händer och knän, armarnas hud knottrades i solfeberkyla och spottet i munnen ville knappt räcka för att fukta läpparna.

— Det kan inte vara mer än tre timmar till kväll, tänker han. Kan inte vara mer än tre timmar tills trädgårdsmästarfrun kommer ut på kökstrappan och ropar att det är kväll. Tills jag får gå hem på gården och tvätta av mig under pumpen vid stallet och sen gå in i köket. Sätta mig vid bordet och dricka av den kalla mjölken som hon nyss hämtat upp ur källaren, breda det halvsmläta smöret på mjukbrödet och sitta där och känna hur magen fylls och vilan faller över en och mjölken rinner kall och läskande ner i strupen. Höra hur flugorna surrar, enformigt och ihärdigt, mot rutan och höra hur hon går över golvet på sina bara fötter, höra hur lojt och hasande de flyttar sig över korkmattan och veta att hon ändå hinner med mer än de flesta, många gånger mer än till exempel döttrarna som mest bara fruntimmerskryter över sin duktighet men just inget får utträttat. Sitta där och äta medan hon pratar och går på som vanligt. Höra henne tala om regnet som aldrig vill komma, om andra år då det regnat i veckor, om hur orättvist det är att åsen skall stjäla allt regn för dem som bor här nere vid havet.

— Det kan inte vara mer än tre timmar tills jag får springa över gården bort till mitt rum på vinden över växthusens pannrum, riva av mig de smutsiga och varma kläderna inne i pannrumssvalkan och spola kallt, friskt vatten över kroppen. Springa naken uppför trappan till rummet, ta på en ren skjorta och manchesterbyxor som visserligen är alldeles för varma men de enda snygga jag har och sandalerna som jag köpte vid sista avlöningen. Sedan ta badbyxor från fönsterhaken och springa nerför trappan, sätta mig på cykeln och trampa ner mot kyrkan och stå där i vägkorsningen och vänta på att Berit skall komma.

Han reser sig upp på knä över raden och försöker se det framför sig. Försöker se henne komma cyklande i sin ljusa

sommarklänning, den med blåklint och röd vallmo och vitaste prästkrage. Försöker se hur hon lyfter handen från styret och vinkar till honom då hon kommer uppför backen vid Oskars. Försöker se det svarta håret med locken som alltid vill falla ner i pannan. Försöker se ögonen, munnen, den smala halsen, allt som är hon.

Han ligger kvar på knä och blundar ända tills han har hennes bild som tecknad på insidan av de tunna ögonlocken, och då kan han öppna ögonen och böja sig över raden och ändå ha hennes bild framför sig. Och detta ligger som en djup glädje inom honom då han kryper raden framöver. Han känner inte längre hur jorden bränner som torr aska och hur värken i korsryggen hugger till varje gång han släpar ett ben inunder sig.

Han tänker på vad de skall säga varandra. På hur hon skall fråga om han väntat länge och på hur han skall svara att det inte alls varit länge. Eller tvärtom, för att detta kanske ändå mer skulle glädja henen, att det känns som om han väntat en evighet minst.

Han tänker på hur de skall cykla ner genom kastanjällén vid prästgården och svänga in på stigen bakom smedjan och följa den genom lövskogen ner till sjön. Han skall gå bakom den stora stenen vid vilken han byggt en grotta av stenar och strandved och klä av sig och då han fått på sig badbyxor skall han fråga henne om hon är färdig inne i grottan än och hand i hand skall de springa ner till vattnet. Han skall släppa hennes hand och springa ut på dykstenen och höra hennes beundrande och innan det klara, havsgröna vattnet tar honom och han klyver det i en sprutande kaskad och sjunker genom det ner mot den ljusa sandbotten med vajande tångruskor och en skyttelik av skugga och snabba solreflexer. De skall simma ut till den lilla ön och han skall visa henne måsbot med de tre gulduniga ungarna och ängen uppe under ekarna där de röda och vita orchidéerna blommar par om par. De skall samla flata stenar nere vid stranden och se vem som kan få dem att studsas mot vattnet flest gånger.

Han kryper raden framåt och märker inte att smörklicken i himlaskålen börjar rinna ner mot ena kanten och att skålen inte längre är blågrön utan bara klart, klart blå. Trädgårdsmästarfrun på kökstrappan får ropa att det är kvällsmat flera gånger innan han hör det.

Vaggande överkroppen fram och tillbaka reser han sig med läpparna smalnande under smärtan som likt lågor skjuter ut från sitt centrum i korsryggen. Men då han går hemåt växer glädjen över kvälens möjligheter sig starkare hos honom och visslande går han in genom hålet i

häcken vid trädgårdsmästarens. Han stannar där i skuggan, står där med Berits bild inom sig och tycker att han bara behöver sträcka ut handen för att smeka hennes hår.

När han tvättat av sina jordiga händer och sköljt bort svetten i ansiktet och druckit bort den salta smaken i munnen går han in i köket. Han hälsar gokväll till trädgårdsmästarfrun som röd och varm står vid spisen och passar brödet som hon har inne i ugnen. Under bordet ligger hunden flämtande i hettan och med den långa röda tungan hängande ut ur det vittandade gapet. Källarkall rinner ner i halsen och det färska brödet med tjockbrett smör och honung fyller munnen med sin ljuvhet. Han går helt upp i ätandet och svarar på fruns tal med ljud som likaväl kan vara ja som nej. Genom hans kropp rinner vilan som tung sötma efter de solheta timmarna ute på fältet. Trädgårdsmästarfrun står vid spisen och talar om torkan, om att de måste plöja upp hela jordgubbslandet de nyplanterade här för en tre veckor sedan. Om att det snart blir sin i källan och så en undran om han inte såg Gun vid banan en gårdsvall och vem som hon då hade sällskap med hem efter dansen eftersom hon var så sen här i natt. Men Sven som sitter där med Berits bild inom sig glömmer att säga sina vanliga ja och nej och trädgårdsmästarfrun tänker att de tänker då bara på sina nöjen och sitt strunt och så slutar hon att fråga om Gun och tala om regnet som aldrig vill komma och flugornas antoniga surr mot fönstret och hundens flämtande och baknings- och ätandesljud är det enda som hörs i köket.

Hela tiden medan Sven äter har han Berit hos sig, han kan se hennes bild framför sig och detta är som en djup källa av lycka ur vilken en stilla och lugn glädje väller fram.

Han sitter kvar en stund efter det han ätit. Än har han en timma på sig tills han skall träffa den verkliga Berit och han sitter och leker med foten på Tessys huvud och känner hur hennes varma, sträva tunga slickar foten. Han sitter och ser på frun som böjer sig efter ved under spisen så att de stora, vita brösten skymtar fram under den uppknäppta sommarrocken och i det samma tänker han på hur snäll hon är som om bara tittandet vore orätt mot henne på något sätt. Han tycker mycket om kvinnan vid spisen, inte bara för strumporna han fått och extrakronan som strumporna han sticker i hans hand hashtigt och lite smått generad de flesta lördagskvällar, utan kanske än mer för den trygghet och det lugn som han känner i hennes närhet. Hade han inte då varit tvungen att ha dottrarna till systrar kunde han nästan önskat sig att hon vore hans mor.

— Det är fint att inte vara ensam, tänker han. På fabriken inne i stan jobbade flera hundra människor och man satt tillsammans med dem i matsalen och man trängdes med dem i kön framför stämpelklockan och på kvällarna när man gick

ströget fram och tillbaka timma efter timma dök ständigt nya människor upp och förbi en och några ansikten kände man igen och nickade till men de flesta kände man inte och det hände att man länge gick och letade efter något ansikte som man kände igen utan att finna det och ofta gick man och bar sin ensamhet bland alla dessa människor som en kall klump i bröstet. Ibland gick man ner till Centralen och stod där gömd bakom någon av pelarna och letade efter någon som man kände igen hemifrån, men det var sällan man såg någon och för det mesta gick man slutet i sin ensamhetscirkel hem till hyresrummet och låg där stirrande upp i det avflagade taket eller in i den rosenmönstrade, snusbruna tapeten och många gånger var det så att man helst ville sjunka ner i självmédömkans och tårarnas brunn, vältra sig i tyckasyndomsigsjälvandets trots att man var grabb och hade klarat sig själv sedan konfirmationen.

När klockan över ekskåpet slår sina sju slag spritter han till och får plötsligt brått. Han reser sig kvickt och skjuter in stolen under bordet, tackar för maten och skyndar mot dörren. Trädgårdsmästarfrun står vid dörren och tittar efter honom. Hon är röd och varm i spiselvärmens, i var hand har hon en grytlapp och hennes röda hår som lyser i kapp med kopparbunkarna på väggen över vasken har ostyrt sig ner i pannan.

I dörröppningen stannar han, står några ögonblick och tittar på henne.

— Det är fint att inte vara ensam, säger han och sätter sedan fötterna i trätofflorna, vänder sig om och springer över gården bort mot växthuset.

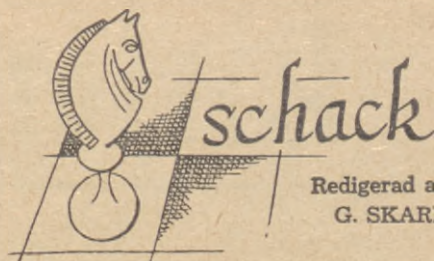
Trädgårdsmästarfrun går bort i köksfönstret och ser hur han ginar över gräsmattan och hoppar över den låga hagg-tornshäcken och hon tänker att det är allt en bra underlig trädgårdsdräng vi fått denna eländigt torra sommar.

Läkaren och patienten

Enligt moderna forskningsrön är vissa sjukdomar intill 80 procent betingade av den sjukes personlighet och personliga förhållanden. Sjukhuspatienten skulle ha stor hjälp av att läkaren ägnade honom sitt intresse och hjälpte honom att komma i det psykiska jämviktsläge, som skapar de bästa förutsättningarna för en framgångsrik behandling av kroppssjukdomen.

Detta är säkert mycket riktigt. Men, så jäktade som läkarna på våra svenska sjukhus är, har de knappast tid att ägna var enskild patient sitt intresse. Inte bara patienterna, utan också en del läkare klagar själva över detta jäkt, som hindrar dem från att ha några längre samtal med de sjuka.

(Vi Fyra i MT.)

Redigerad av
G. SKARP

S. M.-schacket

i Örebro resulterade i en välförtjänt framgång för Zandor Nilsson. Han får nu sarspela med titelförsvaren Gösta Stoltz, som hårfint vann sin grupp. Vi presentera här nedan "Zäta" i ett av hans vinstpartier.

Spanskt parti.

Vit: Z. Nilsson	Svart: B. Hult
1. e2—e4	e7—e5
2. Sg1—f3	Sb8—c6
3. Lf1—b5	a7—a6
4. Lb5—a4	Sg8—f6
5. 0—0	Sf6×e4
6. d2—d4	b7—b5
7. La4—b3	d7—d5
8. d4×e5	Lc8—e6
9. Dd1—e2	Lf8—c5
10. a2—a4	0—0
11. a4×b5	— —

Härmed brådskade ej. Utvecklingsdraget 11. Le3 borde skett.

11. — —	a6×b5
12. Ta1×a8	Dd8×a8
13. De2×b5	Tf8—b8
14. Db5—e2	Sc6—a5

Svart försummar här det starka Dal!

15. Sb1—d2	Se4×d2
16. Sf3×d2	Lc5—a7
17. Lb3—a2	Sa4—c6
18. La2—b1	La7—d4
19. c2—c3	Ld4×e5
20. Sd2—f3	Le5—f6
21. Lc1—g5!	Lf6—d8
22. Lb1—f5!	— —

Ett kraftdrag, som gör situationen högst penibel för svart.

22. — —	Ld8×g5
23. Lf5×e6	Lg5—f6
24. Le6×d5	Sc6—d4

Nu går åter en bonde förlorad.

25. Ld5×f7†	Kg8×f7
26. c3×d4	Da8—a2
27. Tf1—c1	Tb8×b2
28. Tc1×e7†	Kf7—g6
29. De2—e4†	Kg6—h6
30. De4—f4†	Kh6—g6
31. g2—g4	Da2—d5
32. Sf3—e5†	uppgivet

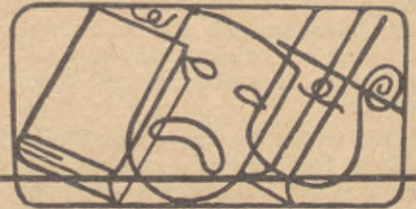
LÖSNINGAR.

Problem av M. Bornstein. Matt i två drag. 1. d4—d5.

Studie av M. Michaljev. Vit drar och gör remis. 1. Ke2, Lg3. 2. Kf1, Lh2. 3. g4†, h×g3 e.p. 4. Kg2, Kg4. 5. Kh1. Remis.

kulturellt

Radions språkavdelning har i likhet med våra mera uppmärksammade bollsparkeri-arbetare — om det kan vara tillåtet med en jämförelse — visat sommarpigghet. För de engelskintresserade med mera avancerade kunskaper har bjudits komedi av högsta klass, Oscar Wildes komedi *The Importance of Being Earnest*. Det är ett stycke, som gett massor av intryck av språkets nyanser, mjukhet och rörlighet om man, nota bene, orkat följa med i den högt uppskruvade farten i sändningarna. I jämförelse med fjolårets skrikiga och smaklösa morddrama måste man säga att den engelska sommarkursen i år är en framgång för engelskundervisning på högre stadium enligt radiometoden.

Den engelska kursboken är försedd med en trevlig och innehållsrik introduction av författaren av vilken det bl. a. framgår — för att nu återknyta till den inledningsvis antydda jämförelsen med utomhusaktiva — att Oscar Wilde, förutom att han var en kvick karl och utomordentlig litterär begåvning, också hade ansenliga kroppskrafter. Dessa förlösade han dock på en äventyrlig livsföring och att han var "en ful fisk" kunde givetvis inte undgå att påverka hans ställning i den engelsktbetonade kulturella värld han levde; han fick slutligen, som många andra misshagliga författare, tillbringa sin tid i landsflykt. Under alla förhållanden är emellertid Oscar Wilde en angenäm bekantskap för den engelskspråkige, även om det kan råda en del delade meningar om hans litterära förtjänster. Det ligger nog i det sammanhanget en del sanning i professor Herbert Tingstens karakteristik då han säger, att det är trots allt något av "pappersblommor över hans färgrika rabatter."

Det tyskspråkiga intresset har upplivats av en instruktiv samling föredrag om aktuella problem i Västtyskland samlade under rubriken "Das Heutige Westdeutschland. Ett gott grepp och god fortsättning på den inslagna linjen kan man sammanfatta sitt slutomdöme i om denna sommarundervisning. För alla som lyssnat på den tysk-engelska sommarserien är det kanske nyttigt att även komma ihåg att hösten kommer med mera elementär undervisning i både engelska och tyska. Även om man kan en hel del är mera avancerade språkprogram en bra piska att tvinga till repetition i elementära fakta i de kommande radiokurserna.

Kan man göra bra film av höglitterära böcker och lyfta in mera av teaterns hög-

Oscar Wilde (1856—1900), författare till sommarens engelska radiokomedi *The Importance of Being Earnest*.

andliga atmosfär på filmduken? — det är frågor, som surrat omkring de aktuella filmskapelserna, "Barabbas" och "Vägen till Klockrike". Författaren Harry Martinson har för sin del klippt av diskussionen i vad det gäller hans egen bok ge-

Typisk 1800-talsidyll och sirligt koketteri, scen ur radiokomedin *The Importance of Being Earnest*.

nom att helt enkelt skriva en särskild filmberättelse till filmen "Vägen till Klockrike", en filmberättelse som han förklarar inte är detsamma som boken med samma namn. Men man kan lugna läsarna med att filmen rör sig om åtskilliga av huvudpersonerna i boken liksom åtskilligt av händelseförloppet. — "En bok går den inre vägen till det yttre, en film yttre vägen till det inre. En film är ju något man läser på väggen med vidöppna ögon", säger Martinson, som själv följt inspelningen av filmen och också haft möjlighet att påverka dess utformning. Han är med andra ord inne på att det här är fråga om olika slags uttrycksätt och upplevelser, vilket inte utesluter att det finns många beröringspunkter mellan boken och filmen. "En annan konstart behövs för att skapa om ordet till film." Martinson är själv nöjd med filmen och dess huvudperson "Bolle", som också är huvudpersonen i boken.

För vår del tycker vi nog att det är lite för stor skillnad mellan "Bolle" i boken och samma luffare i filmen. Visserligen har inte Martinson i boken gett några fingervisningar om hur Bolle såg ut i all sin filosofiska rikedom, men han representerar, både i boken och filmen, den högre luffararistokratin och bredvid den burleske rättfällmakaren i filmen ger ju denne då och då antydningar om att Bolle framstår som ungdomlig symbol och har "möjligheterna", sådana de existera ur luffarsynvinkel. I de sammanhangen ser "Bolle" mer än lovligt enkel ut — ja för att tala om den rent filosofiska visdomen ser han också rätt dum ut ibland i de ögonblick man väntar sig något mera av honom. Men rollen är svår att förena med alla de krav, som kan ställas. Det måste erkännas att Anders Eks gestaltning av denna komplicerade luffartyp inte är bara dussinvara ifråga om skådespelarkonst. Och för att återgå till Martinsons egen syn på filmen framhåller han att den är folklig och har starka inslag av folklig muntration — Klockrike är inte något för "highbrows" utan en film för de många. Man kan instämma däri och tillägga, att den är ett gott stycke historia och samhällskunskap på samma gång, om vägarnas folk, hårda tider och sagolikt vacker svensk sommar.

Storfilmen *Barabbas* är ganska utventilerad eller för att använda kraftigare ord — sönderskjuten — av filmkritikerna

vid det här läget. De högt spända förväntningarna och allt ståhejet omkring filmen, innan den blev färdig, avlöstes av en så gott som enig kör av sura kritiker-röster, när mästerverket äntligen var klart för beskådande. Vad som tidigare sagts — att flytta över teaterns högandliga atmosfär på en rörlig filmduk — gäller i hög grad om Barabbas. "I Barabbas spelas det teater, fruktansvärt dålig teater, och värst av allt är masscenerna", säger en kritiker i *Bonniers Litterära Magasin*. "En mängd statister rör sig i noga uttänkta grupperingar, de skriker och lever i groteska talkörer." Det går tydligen inte heller så bra att gå omkring och grubbla och tänka i filmen och om huvudpersonens spel, Ulf Palme som Barabbas, gör samma kritiker följande beska kommentar: "Bakom alla gester och bakom de ivrigt rullande ögonvitorna spårar man en likgiltighet i hans spel som endast kan bottna i villrådighet. Han tänker i närbilder så att det knakar om det, tar än häftiga, än långsamma och ödesdiga steg, som i de mest amatörmässiga svenska s. k. experimentfilmer. Det är en tragisk situation för en skådespelare i en dominerande huvudroll, att med all sin kunnighet och begåvning tvingas in i en skådespelets återvändsgränd och ha vägen tillbaka spärrad av Alf Sjöbergs imposanta pekfinger."

Skådespelaren Ulf Palme har ställts inför en svår uppgift som "Barabbas" i filmen, byggd på Pär Lagerkvists berömda bok. "Ämnet är omöjligt för filmen", säger man på kritikerhåll, vilket framgår i denna artikel. Det är alltså närmast ännuvallet — inte skådespelarnas prestationer — som drabbats av kritiken. Ulf Palme gjorde sitt stora genombrott som skådespelare som "Jean" i Alf Sjöbergs iscensättning av "Fröken Julie".

Det är genomgående att regissören, Alf Sjöberg får skulden för att filmen inte blev vad man väntat; den är kylig och tråkig och en fransk kritiker i *Paris Presse* "ansåg den för det mest påfrestande han upplevt sedan den tyska invasionen". Som sagt det sparas inte på krutet, men man har respekt också på en del håll i de

negativa omdömena, där man talar om "misslyckandet som ett stort misslyckande, felslagna ambitioner", "andlöst vackra bilder" som lyser mot filmens andliga mörker" osv. På sina håll hävdas också att svensk filmproduktion bör hålla sig till de egna krafttillgångarna, ex. den

Här se vi bl. a. Stig Järrel och Anders Henriksson, fulljädrade representanter för luffarskrået, i det s. k. "Berget", där yrkesluffarna skulle uppfostras till "arbete och sann samhällsanda".

Anders Ek som "Bolle" och Annika Tretow "Bupigan" i filmen *Vägen till Klockrike*.

svenska sommaren och dess möjligheter, när det gäller att hävda sig i internationell konkurrens. Man bör inte ge sig ut på internationella strövtåg med filmkamera — framförallt inte till bibelns heliga land. Här skall endast sägas att det tydligen blivit en viss fläkt över filmdebatten på sista tiden. Barabbas grubblande ansikte och Martinsons "Bolle" bör ge den stora publiken åtskilligt att själv fundera över landet runt.

S. H.

Den första resan

Så ska han alltså lämna den stenby i Västerbotten där han växt upp, han ska möta "gammelvärlden" som man säger.

Han står på perrongen med en pappkartong bredvid sej, en pappkartong ordentligt omvirad med snören, som om den innehöll något mycket värdefullt. Han har stått där en kvart och väntat på tåget, det ska komma 6.45 och han var på perrongen redan 6.30 eller kanske någon minut tidigare. Stationskarlar har gått förbi och de har nog undrat varför han stått ute i kylan och snön i stället för att sitta inne i väntsalen. De kan ju inte veta att han aldrig åkt tåg förut, att han är rädd att tåget ska gå ifrån honom om han inte passar det ordentligt.

Han är underligt upphetsad, darrar nästan av iver när han äntligen ser tåget komma och stanna. Ångan från loket sveper in stationen i en vit dimma, lyktorna på perrongen lyser som inbäddade i bomull, resande stiger av tåget och resande kommer ut från väntsalen släpande på bagage och bekanta, som ska vinka avsked.

Han kliver upp på tåget med känslan att detta är något avgörande för framtiden och för snöslask och en grå pappkartong med sej in i en kupé. Kartongen får inte plats på någon hylla, det ser han genast, så han får lov att ha den på golvet framför sej. Lyckligtvis finns det gott om plats i kupén, pappkartongen kommer inte att stå i vägen för någon.

Äntligen! Han sitter i en järnvägskupé och tittar ut genom fönstret, känner ryckningarna när tåget sätter sej i rörelse och hör i nästa ögonblick hjulens dunkande mot skenskarvarna, långsamt först, så snabbare och snabbare. Stationssamhället är borta, skog och myrar ersätter bebyggelsen, ensamma vindpinade tallar på slyn och sluttningar, kalhuggna berg och på en myr några grå hopsjunkna lador som obetydligt människoverk i ödemarken.

Han är fjorton år gammal och har aldrig åkt tåg förut, aldrig varit längre hemifrån än några mil på sin höjd och de milen har alltid varit mödosamma färder på skidor, till fots, med sparkstötting eller cykel. Nu åker han tåg. Han ser träd och telefonstolpar marschera förbi. Berg, myrar och skog, ensamma byar och banvaktstugor, allt bara glider förbi och hinner knappast fastna på synhinnan. Men det han ser är inte riktigt vad han väntat. Alltihop har ännu ungefär samma färg och form som hemma, gårdar och byar ser lika ensamma ut och landskapet lika ödsligt.

Tåget stannar plötsligt vid ett samhälle, som han hört talas om. Myrheten. Husen kryper samman i kylan, det är inte många och de verkar inte annorlunda.

Han hade ändå trott att bortom horisonten, bortom blånande berg som han kunnat se som barn måste människorna vara helt olika och leva på helt annat sätt. Men vad han hittills sett passeras

verkar nästan välkänt. Samma myrlador och myrar, samma lavgranar och samma sorts bondstugor. Det är underligt, ett omvärldens svek mot drömmar.

Tåget sätter sej i rörelse igen, norrut. Han hänger med huvudet mot kupéfönstret envist stirrande, som om han väntat att när som helst få se något med doft av äventyr.

Men byar och hus är sej lika, bergen, markerna och snön likaså. Men plötsligt dundrar tåget fram över en hög bro med en forsande älv under. Vinterns ispannar har inte kunnat binda den strida strömmen och älven är bredare än någon han sett. Och bron är också verkligen något nytt, en järnkonstruktion fast han vet förstås inte att det kallas så. Så olika sviktande träbroar därhemma, träbroar över några meter breda vattendrag. Hur kan bron ha styrka att bära tåget och sin egen tyngd?

Men älven är snart passerad, landskapet är åter enformigt och öde. Några renar tvingar tåget att sakta in farten, en hare flyr skrämmd från banvallen, några svarta män röker pipa vid en brygga för träkol och bakom ryker milorna, blå skorstensrök silar från en fallfärdig stuga med en ännu mer fallfärdig lagård bredvid, stigen mellan stugan och lagården tecknar sej moddgrå mot den omgivande bländvita snön. Sol får den att gnistra.

Ännu några stationer och så stannar tåget vid en liten anhalt där han ska stiga

av. Han ska sen fortsätta resan med buss till en by, där en ännu helt okänd bonde väntar att han ska bli en lugn och sköt-sam sommardräng.

Men tåget är försenat. Bussen har gått! Några fler bussar går inte förrän nästa dag, det får han snart reda på.

Han är fjorton år och befinner sej i ett stationssamhälle som han aldrig sett förr, större än han är van vid och han har nästan inga pengar. Jo, rätt mycket om han var hemma men han här en känsla av att här har pengarna inte samma värde. Husen längs gatorna ter sej förnäma, här bor nog bara rikt folk.

Han lämnar järnvägsstationen, går en gata framåt och kommer fram till ett kafé. Han känner ingen människa men på ett kafé kan man ju gå in i alla fall, det vet han även om det som detta ser alldeles för fint ut.

Han har den grå pappkartongen med sej in, sätter sej vid ett bord och beställer kaffe. Den grå pappkartongen har han tätt invid sej, fast den ser anspråkslös ut innehåller den ändå alla hans ägodelar. Inte underligt då att han vill ha den nära.

Han sitter kvar vid bordet och tittar i tidningar och tittar ut genom fönstret. Han ser människor gå förbi på gatan och alla ser ut att ha bråttom. Ändå något olik byn hemma. Människor går förbi och man vet inte vart de ska, människor går förbi och man vet inte vilka de är eller vad de heter.

Han sitter kvar vid bordet och njuter av att sitta i ett så vackert rum och försöker skjuta undan tankarna på vad han egentligen sedan ska göra. Sedan. När nu inte bussen går. Servitrisen undrar väl vem han är, som sitter kvar så länge vid en längesen tom kaffekopp, han inbillar sej det i alla fall. Om hon frågade vem han var, så borde han faktiskt svara: jag är den där Hans eller Per eller vad dom nu heter, som förekommer i en massa sagor och som gång på gång drar ut i världen för att söka lyckan. Ja, skulle hon svara, och så möter han häxor och elaka bovar men allt slutar ändå lyckligt så småningom när sagan blivit tillräckligt lång.

Nej, servitrisen frågar inte vem han är, ingen frågar vem han är, han kan vara vem som helst. Och här kan han nu inte sitta längre hur skönt det än känns med värme i stället för kylan och främlingskapet utanför.

Han tar pappkartongen i näven och går ut på gatan. Husen ser fortfarande lika förnäma ut i sina vita och gula färger och människorna på gatan tycks fortfarande ha lika bråttom. Dagen har börjat skymma, solen frågar inte efter att han inte önskar någon natt just för tillfället. En del ensamma neonskyltar har tänts, gatlyktorna likaså, de fördriver mörkret men inte kylan. Ingen tar notis om en ung pojke med en ful pappkartong i näven. Det är annorlunda än hemma i byn, tänker han. Där kände alla varandra.

Och alla människor har bråttom och man kan undra varför? Tiden borde väl räcka till.

Hon sitter med en sticksöm och plirar över glasögonen.

Utan egentligt mål börjar han gå gatan framåt, söker sej instinktivt ut på en väg som leder bort från samhället, det mörknar och avståndet mellan gatlyktorna ökar. Så får han se en ensam stuga vid vägen, han är i samhällets utkanter nu och stugan ligger liksom på sidan om de större och förnämre husen. Den är liten

och grå och kanske är det detta som ger honom mod.

Han går fram till stugan och knackar på. En gammal gumma öppnar, tittar en stund forskande på honom och frågar sedan vad han vill. Och innan blygheten och rädslan ännu hinner ersätta det tillfälliga modet slinker det ur honom:

— Jag undrar om jag kunde få ligga här i natt?

Gumman nickar tyst och släpper in honom. Hon ställer fram en stol och sätter kaffepannan på spisen. Gång efter annan tittar hon granskande på honom och så börjar hon efter en stund fråga om allt möjligt, vem han är, var han kommer ifrån, vart han ska o.s.v. Han svarar sanningsenligt på allt och upprepar gång på gång i olika, nästan ängsliga vändningar hur bussen gått ifrån honom, att han ska ut och tjäna dräng, att han aldrig rest förr och aldrig förr tigt om husrum. Han är så innerligt rädd att det förakt han som barn fick lära sej att känna för luffare, såna som drog omkring på vägar och var lata, att det föraktet ska kunna riktas mot honom själv. Men gumman verkar inte kritisk. Hon talar om att hon rätt ofta brukar hysa kringresande. Kringresande, säger hon. Det låter bättre än luffare.

— Det är ingen annan som hyser kringresande här i trakten, säger hon med en nyans av förebräelse i rösten.

Hon bjuder på kaffe och mat. Han är glad att hon brukar hysa husvillan och han undrar vad hon egentligen lever av.

(Forts. å sid. 26)

En hög bro med den försande älven under.

VINDSRÖJNINGEN

Saga av Christel Sterner-Kriland

Brandkårsgeneralen i den lilla staden Hoppåtrosa i landet öster om väster och söder om norr hade givit stadsbefolkningen order om vindsröjning. Brandrisken var för stor med vindarna fulla av tidningar och skräp och brandkåren hade alldeles för mycket att göra.

Ingen var glad åt vindshöjningen. Allraminst råttorna. De samlades uppe på repslagar Johanssons vind för att hålla råttarting.

Det var flera hundra råttor där. En del magra, en del tjocka, en del dumma och en del kloka, precis som själva folket i staden.

Klokast — och snålast — var råttan Petrus, som alltid brukade vara domare i råttornas tvister om sura brödkanter och andra delikatesser.

Han började med att hosta.

Alla råttorna tystnade, fulla av vördnad.

Han hostade en gång till.

Nu var det ingen som sa pip en gång.

Han började.

— Goddag, mina ärade råttor! sa Petrus. Råttorna vippade hövligt med morrhåren och hälsade vänligt tillbaka.

— Svåra tider kommer sa Petrus med tonvikt på varje ord. Bara ordet vindsröjning ger oss kalla kårar utefter svansen. Vi minns hur det var förra gången.

— Vi både frös och svalt! pep råttan Filimon.

Brandkårsgeneralen blåste i sin visselpipa.

— Vart ska vi nu ta vägen, när vindarna blir tomma och vi får lämna våra hem i möbler och madrasser? I gamla täcken, hästfiltar och annan lump? fortsatte Petrus.

— Det bästa blir väl att gå i landsflykt, sa Fridolin, en liten mager råtttherre. Jag vet ett land, Hippomesopotamien, där det inte finns några hus, bara vindar.

— HIIHIIHI! pep råttorna om varandra.

— Asch, du pratar! sa Petrus. Hur många gånger ska du tjata om det där Hippo... hippomesost... ja vad det nu heter. Om du bara kunde tala om en enda gång för oss hur man skall komma dit. Men det kan du inte.

Fridolin började hacka och stamma. Till slut sa han i alla fall:

— Mmmman ssa åka bbbåt!

— Båt? sa Petrus.

— Jjja, jjust det!

— Då blir man ju en skeppsråtta! sa Petrus och la benen i kors.

Det anses kolossalt föraktfullt bland vindsråttor, källarråttor och skafferiråttor att vara skeppsråtta. De är kända för att vara feqa, fattiga och flintskalliga.

— Nej jag vågar absolut inte ge mej ut på sjön! skrek en gammal ugnsråtta från Kavelströms bageri vid Storgatan.

Och därvid blev det. Ingen av råttorna ville ut på sjön.

Man måste hitta på ett annat förslag.

En liten vit råtta räckte upp ena tassens. Petrus gav ordet åt henne.

— Det finns, sa hon, pip, ett tomt hus, pip, vid Stora Kungsgatan, pip, som ska rivas, pip. Det har stått tomt, pip, i flera år, pip, och det kommer nog att stå tomt, pip, i flera år till, pip. Jag föreslår, pip, att vi flyttar dit.

— PIP! sa alla råttorna förväntansfullt.

— MEN, sa Petrus, vi måste ha lite grejor att röra oss med.

— Dom tar vi, pip, med oss!

— PIP! pep alla råttorna förtjust.

Det blev ett surrande från rått herrskapet. Till slut kom man överens om att flytta till det stora huset och ta med sig det nödvändigaste.

— Pass för borgmästarens persianmös-sa! skrek Fridolin.

— Jag vill ha Sofia Anderssons rävboa! sa en annan.

— Repslagar Johanssons gamla slädfäll, pass för den! sa en tredje.

Ja, så där höll dom på och till slut hade man kommit överens. Man tackade Petrus först, och han fick en gammal ost för besväret.

Under de närmaste nätterna försvann en

Den lilla staden hade bara en enda polis.

Under de närmaste nätterna försvann en hel del från vindskontoren.

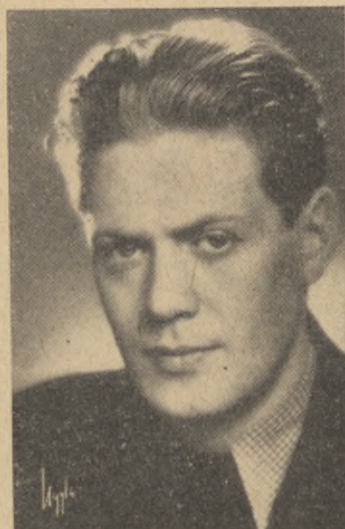
Ung sommar

Den ytliga gåpåaranda, ensidiga käckhet och upplinjerade moralism man möter i pojkböcker, särskilt av äldre typ, lyser med sin frånvaro i Gösta Petterssons bok, *Ung Sommar*. Från Ebbe Liberaths tid minns vi "Julle", som var ädlare, starkare och löste alla problem elegantare än alla andra pojkar. I den här boken finns också en hjälte, men han är inte närvarande — han bara lyser i historiens uppförstora skimmer. På Granvikens skolvskoloni går historierna om "Ryssen", som var med förra sommaren; han som vågade göra allt som ingen annan vågade, förbudens suveräne överträdare, som krönte sin vistelse på kolonin med att gå ut på brandstegen under "Stora busveckan", då överhetens härskardöme var på upphällningen. "Ryssens" bravader lyser i klarare ljus när man får veta att "hans farsa super värst av alla där nere vid Torget, och så brukar han spöa 'Ryssens' morsa när han är blaskig". Men det är nu något alldeles särskilt med grabbarna från "Torget" dom är inte feiga — och "Ryssen" kom så småningom på Bona. Nåväl, "Ryssens" öde stannade inte bara vid småstöder och uppfostringsanstalt, men det fanns i alla fall en, fast av helt annan sort, som bar på spirande ledaregenskaper. Men de slog aldrig riktigt ut i blom på Granviken denna sommar. Det var Pelle, som gick mest för sig själv och tjurade och funderade med

vaken blick för kollektivets svagheter med en tärande längtan efter gemenskap med de andra. Pelle gjorde båda målen i den traditionella fotbollsmatchen mot Svanhill — det var till och med ett mera än vad "Ryssen" orkade med förra året — men han var redan i förväg handicapad av dennes legendariska hjältedåd.

*

"Lilla busveckan" kom och artade sig till rena katastrofen, planer smiddes men

Gösta Pettersson

det blev aldrig något riktigt bus av. Man kunde ju vänta — hela "Stora busveckan" var kvar. Det blev i alla fall Pelle, som räddade "äran" och gick ut på brandstegen sista veckan — gick rakt på "magistern" med en fruktansvärd avbasning som logisk konsekvens.

"Magistern", som hade hand om pojarna, vore faktiskt värd en djupare analys, men vi nöjer oss med att konstatera att finns det många ungdomsledare med hans läggning är det högst betänkligt. Förutom en sällsynt brutalitet vid en del tillfällen visar han också tydliga homosex-tendenser, vilket måste ge läsaren onda aningar om sommarkolonier i allmänhet.

*

Man tycker nog stundom att författaren målar alltför mörka moln över Granviken och dess sommarhimmel, men ingen behöver därför tro att det är fråga om någon tråkig eller oskickligt hopsvarvad socialskildring. Gösta Petterssons språk är lätt och flytande; en skickligt driven replikkonst, som gör att man känner och lever med hans grabbar. Därtill har han en befriande fin humor, som glimtar till just på de rätta ställena. Boken har fått åtskilligt beröm i pressen och man kan därför kort och gott anbefalla den till benäget studium för alla som vill ha frisk och levande underhållning med djupare rötter — detta sagt inte minst med adress till alla som sysslar med barn, ungdom och undervisning.

S. H.

Gösta Pettersson: *Ung Sommar*, P. A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm. Pris Kr. 11:50.

hel del från vindskontoren. Mest varma och sköna grejor. Men också en del annat för rättor är ganska klädfingriga av sej när dom sätter igång. Yllehalsdukar, gummi-stövlar, bottiner, dunkuddar, sportvantar i fårskinn, ja, en rätta hade t. o. m. fått tag i ett gammalt kattskinn, mjau.

Den lilla staden hade bara en enda polis och han tyckte inte om att gå ute på nätterna, så han märkte ingenting ovanligt.

Rättorna fick hållas i lugn och ro. Flitiga som dom är gick det undan värre.

Efter tre dagar började själva vindsröjningen. Alla människor gick upp på vindarna och stökade.

Snart nog började man sakna en del pick och pack.

Fru Andersson sa det till fru Pettersson och fru Pettersson till fru Lindgren och till herr Johansson och herr Johansson till dykare Eriksson och dykare Eriksson till dykomakare Gustafsson och skomakare Gustafsson till sockerpillerbagare Jonasson och så där gick pratet vidare tills det kom till änkefru Sofia Andersson och sen dröjde

inte länge förrän borgmästaren, herr Filén, saknade sin persianmössa och till slut fick själva polisen nys om det.

— Det måste vara en tjuv, som varit framme! sa polisen och snodde mustascherns våldsamt.

— Vilken duktig polis vi har! sa alla i staden. Tänk att han kunde komma på det!

— Det skulle till och med kunna vara flera tjuvar! sa polisen.

Och då tyckte man att han var ändå klyftigare.

Sen gick polisen hem och la sej på sofflocket för att han skulle kunna TÄNKA bra (jag tror han sov jag).

Och nästa dag gick han ut och letade. Inte fick han tag i någon tjuv inte! Det trodde du väl ändå inte? Inte jag heller.

Han stövlade runt i hela staden och han var också inne och nosade i det stora tomma huset vid Stora Kungsgatan. Men han brydde sej aldrig om att gå upp på vinden, där 5.317 rättor höll till.

Under tiden klarade sej rättorna bra fast det var en väldigt kall vinter. Frampå

värkanten hade folk börjat plocka upp lite grejor på vindarna igen — det visste brandkårsgeneralen förstas ingenting om — och rättorna började flytta tillbaka till sina gamla vindar. Hemma är ändå bäst.

Men så en kväll kom en luffare till det stora tomma huset. Han låg kvar över natten. Innan han fortsatte på morron, tände han en cigarettstump som han hade hittat på gatan, och när han luffade därifrån glömde han fimpen, som tuttade eld på hela kåken.

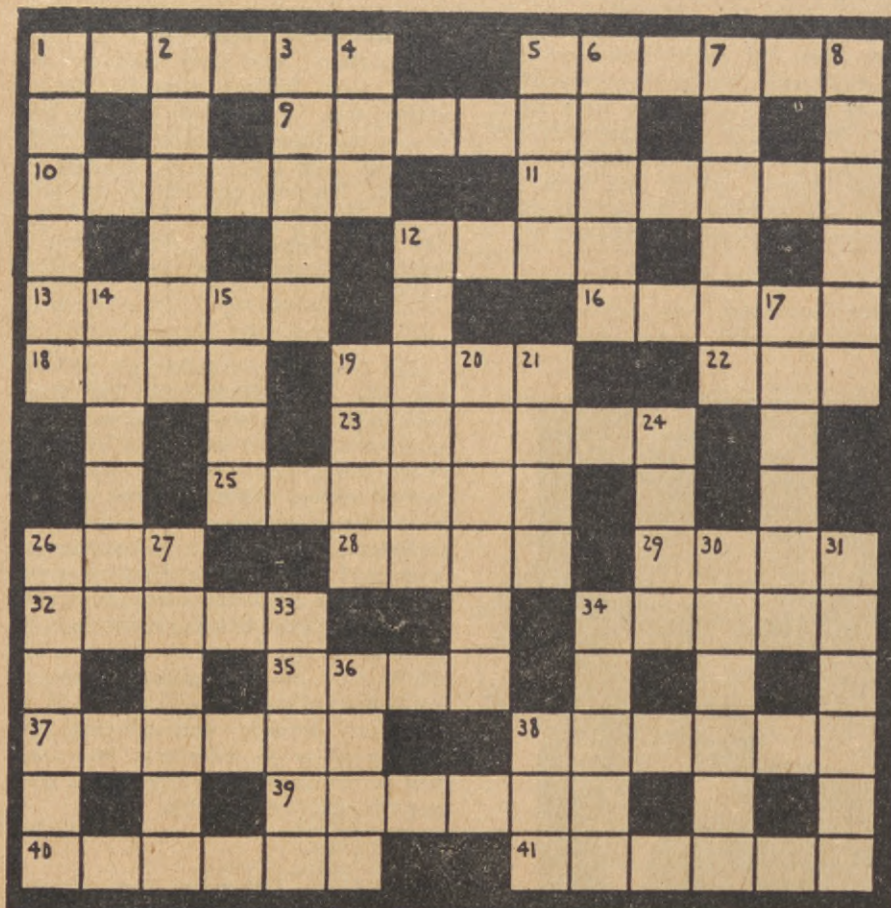
Elden började i bottenvåningen och spred sig hastigt över hela huset, som var av gammalt snustorrt trä.

Brandkårsgeneralen purrades på sängen, han hoppade i kläderna och blåste i sin visselpipa och snart ryckte hela brandbilen ut med alla två brandsoldaterna. Men det var för sent. Huset stod i ljusan låga och allt gick upp i rök, borgmästarns persianmössa, änkefru Sofia Anderssons rävboa och repslagar Johanssons slädfall... för att inte tala om allt annat.

Men än i dag går polisen och letar!

KORSORD nr 9

VÅGRÄTA ORD.

1. Surr. (6)
5. Hyser besättning. (6)
9. En människa för vilken ett sekel är just ingenting. (6)
10. Sina föräldrars sorg och nesa. (6)
11. Klimat. (6)
12. Ett patriotiskt namn. (4)
13. "Livet är varken lyrik eller epos. Det är —." (5)
(Kaj Munk)
16. Känd herre i fransk film. (5)
18. Person med tilltrasslade tankebanor. (4)
19. Blodsugare. (4)
22. Inte rätta ordet för ett attentat. (3)
23. De gröna i det fältgrå. (6)
25. Grädda. Men alls inte grädde! (6)
26. Anderssonskans Kalle. (3)
28. Har den ryska björnen en kraftig och få vi ryska nyheter från. (4)
29. Visans Karin. (4)
32. En man som gjort världshistoria. (5)
34. Hade Karl XII en hög. (5)
35. Så stavades förr meddelande från posten. (4)
37. Dopp till större kopp. (6)

38. Fredsplats och gjorde drottning Blankas gosse. (6)
39. Därom handlar en av Andersens sagor. (6)
40. Verkar under den tid er affär är stängd. (6)
41. Efterkommande. (6)

LODRÄTA ORD.

1. Nu må jag väl bli —, sa han som satt mellan prästen och garvarn. (6)
2. Gör det när tjocka försvinner. (6)
3. Låter hemsk i mörka skogen. (5)
4. Kan göra gagn som agn. (3)
5. Den elake guden. (4)
6. På en torpare och en — är ju skillnaden uppenbar. (5)
7. Vår. (6)
8. Lång räkel och kan byrålåda. (6)
12. Man rår inte för sin —, sa skraddarn, bröt av ljuset. (6)
14. En som använder gangstermetoder. (6)
15. Ett stilla sommarnöje. (4)
17. Är man ibland tvungen att lägga till. (6)
19. Anordning för radio. (4)

20. En vanlig företeelse i Mälardalen. (6)
21. Rör sig elegant på alpens brant. (4)
24. Parkträd med kottar. (4)
26. Vad schweizarna inte ha och svensarna gärna äro. (6)
27. Ack, om ... (6)
30. Vad är sanning? (6)
31. Är atmosfären vid åska. (6)
33. Barfota ända upp till halsen. (5)
34. En ryktbar litenhet. (5)
36. Smekande toner. (4)
38. Slukas av industrien. (3)

Lösning till korsord nr 7.

Vågrätt: 1. Brunnskur. 7. Lyrik. 10. Oro. 11. Ansökan. 12. Bondska. 13. Skämtvers. 16. Drott. 17. Anatom. 19. Uppkok. 22. Målare. 24. Ni. 25. Badgäst. 26. Or. 27. Indien. 29. Attisk. 31. Störst. 34. Eksav. 35. Dikthäfte. 38. Stenrik. 39. Yxmärke. 40. Rom. 42. Matad. 43. Astronomi.

Lodrätt: 1. Brass. 2. Utsläpp. 3. Naket. 4. Kongen. 5. Ur. 6. Robust. 7. Längdmått. 8. Reskova. 9. Kraftverk. 14. Vakant. 15. Raggfri. 18. Omsatt. 19. Universum. 20. Pin. 21. Obesvarad. 23. Ros. 28. Dessert. 30. Inferno. 32. Ödåkra. 33. Skrymt. 36. Hambo. 37. Elegi. 41. Os.

Pristagare: 1:a pris kr. 10:—, Anders Johansson, avd. 2, St. Ekeberg, Axvall.

2:a pris kr. 5:—, Signe Ullberg, Kilian Zollsgatan 3, Malmö.

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 9 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 oktober, 1953. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 9". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Två priser, ett på 10:— kr. och ett på 5:— kr. utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i novembernumret.

Ni behöver inte betala mer än 75 öre för en burk skokräm

GALANT

I konsumbutiker

Där nationerna rådslå

Att få ordning på ekonomin är en förutsättning för en friskare värld — de orden kan man sätta som motto för det arbete som bedrivs i FN:s regi av olika specialorgan.

Synen på den ekonomiska utvecklingen, såsom den tedde sig i våras, framgår i korthet i följande rapport från Internationella arbetsorganisationen.

I de allra flesta länder i hela världen har kampen mot den hotande inflationen varit ett av de viktigaste målen för den ekonomiska politiken på senare tid. Under 1952 har också en hel del länder, för att inte säga de allra flesta, lyckats genomföra ett mer eller mindre fullständigt inflationsstopp utan att för den skull ha fått någon allvarigare arbetslöshet. Undantag utgör dock de underutvecklade länderna, där läget är svårt. Stabilisering har inte kunnat genomföras där — och hade den också genomförts så skulle det ha varit en stabilisering av de rådande eländiga förhållandena som man tvärtom måste bekämpa.

I nära samband med de ekonomiska frågorna står en förnuftig utveckling av världshandeln och vid ett möte med FN-delegater heter det sammanfattningsvis:

"Så som läget i dag ser ut behöver man emellertid inte tala om en direkt hotande depression utan endast om vad som kan göras för att bevara stabiliteten på världsmarknaden. I den situationen, framhöll mötet, drar alla parter nytta av att arbeta för friare världshandel, för en stabilisering av priserna, för en smidig anpassning efter konsumenternas varubehov och sist och slutligen för större kapitalinvestering i de underutvecklade länderna, som annars förbli ett "ekonomiskt lågtrycksområde", som hotar den övriga världen".

Det gäller att bekämpa oros- och sjukdomsfrön av olika slag och till dem hör — förutom krig — olika gifter och härom framhålles att FN har en viktig uppgift.

Det är nu på tiden att man försöker få bukt med opiummissbruket genom ytterst stränga lagstiftningsåtgärder, anser FN:s narkotikakommission, som just har avslutat ett långt och intressant möte. Det är inte nog med att man pratar om missbruk av opium och försöker avskaffa det genom att införa restriktioner: man

måste bekämpa det genom stränga lagar. Också andra narkotikamissbruk, framför allt hashish och marijuana, bör fås fram i dagsljuset genom undersökning och påföljande åtgärder.

Opiummissbruket i Österns länder har i flera år diskuterats inom FN:s narkotikakommission. Denna gång föreslår, som sagt, kommissionen, att man vidtar strängare åtgärder. Det existerar inga som helst giltiga skäl för att opium skall få missbrukas öppet och lagligt, anser kommissionen — mot denna resolution röstade dock vid mötet Indien. Resolutionen uppmanar alla länder att genom statliga åtgärder bekämpa missbruket och att inlämna regelbundna rapporter över hur arbetet framskrider till FN:s sekretariat. Den indiska delegaten framhöll att man i Indien i stället försöker motarbeta opiummissbruket genom att registrera narkomanerna och begränsa deras möjligheter att få sina speciella narkotika. 4.000 opiumrökare finns för närvarande registrerade, och enligt vad de indiska myndigheterna själva uppger ökas antalet inte mera.

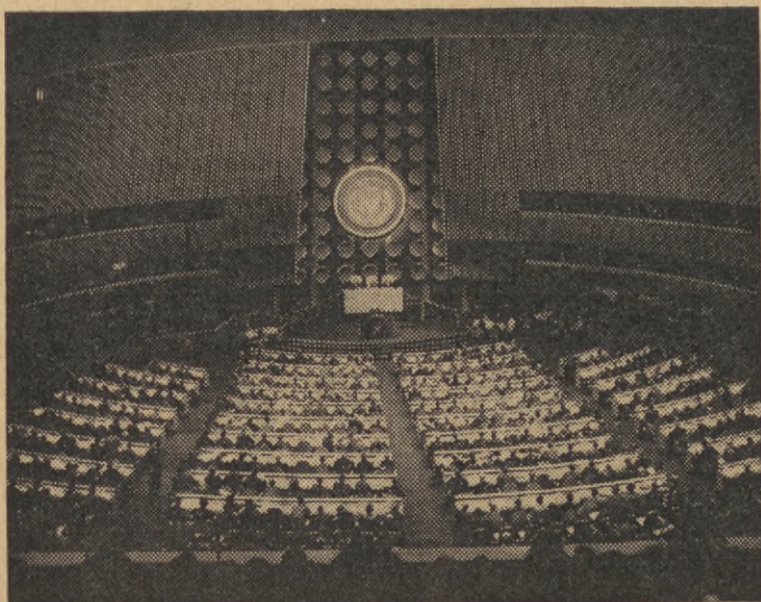
Opium är emellertid långt ifrån det

enda narkotiska medel som FN:s narkotikakommission försöker bekämpa. Den indiska hampväxten, som ger råvaran till hashish och marijuana, är ett lika allvarligt hot. De senaste åren har just dessa narkotika förekommit i stigande grad och kommissionen ämnar nu göra en grundlig undersökning av läget. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO kommer att delta i undersökningen.

En sak som den internationella narkotikakontrollen ämnar ta itu med är

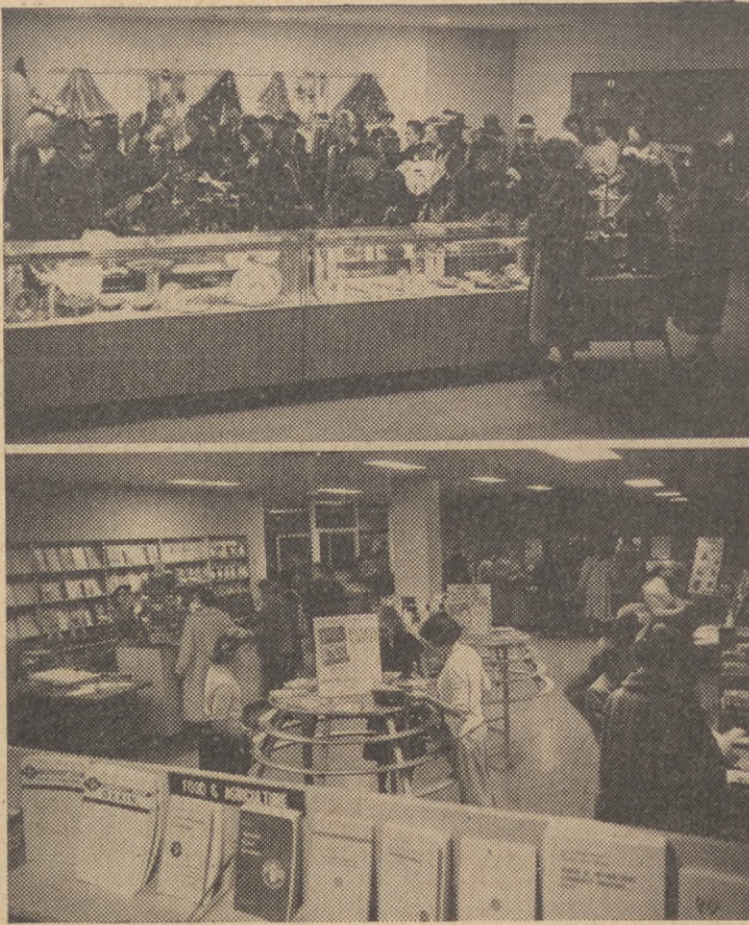

I FN:s huvudkvarter i New York, där människor av många olika trosbekännelser samlas, finns ett särskilt rum, där delegaterna kan hämta inspiration genom bön eller stilla eftertanke.

Representanter för 60 länder möts i FN:s generalförsamling för att diskutera frågor som berör miljoner människor världen över.

Överst: Gåvoboden i FN:s huvudkvarter i New York, där man säljer konstindustrialster från alla FN:s medlemsländer. Därunder: Den stora bokhandeln, som tillhandahåller FN:s egna publikationer.

smugglingen av kokablad, som håller på att anta helt skrämmande proportioner. Exporten från de kokaproducerande länderna har år för år tilltagit, och när man har hört sig för beträffande destination och ändamål har man fått svaret, att det är mer än troligt att varan går till andra ändamål än dem som står angivna i de officiella dokumenten. Saken blir inte bättre av att det har visat sig ytterst svårt att få ordentliga sifferuppgifter från de länder som framför andra är inblandade i denna handel.

Bland de åtgärder som narkotikakommissionen ämnar vidta är ett närmare

samarbete med internationella postunionen UPU. Den vägen är det möjligt att man kan komma en del av smugglingen på spåren. För det första skall UPU erhålla en noggrann förteckning över alla de narkotiska ämnen som är ställda under internationell kontroll, så att postväsendet får möjlighet att förhindra smuggling per post genom att beslagta misstänkta försändelser. Vidare skall unionen två gånger om året få en förteckning över alla beslag som gjorts av myndigheterna världen runt.

Nästa möte inom FN:s narkotikakommission skall planenligt bli i Genève 1954.

Men han frågar inte och hon berättar inte. Det är hon som fortsätter att fråga medan de äter och sedan de ätit då hon sitter med en sticksöm och plirar över glasögonen. Hon är liten och rynkig och händerna har senknutar. Men fingrarna ser förunderligt flinka ut i alla fall när hon sysslar med stickningen. På ena gavelväggen hänger en gammal klocka och den mäter tiden lugnt och metodiskt och dess tickande är rogivande som hela rummet i övrigt. Stugans enda rum.

Klockan nio vill gumman lägga sej och hon bäddar på golvet åt sin inhyring. Han kryper ner i bädden sedan gumman släckt lyset för att man anständigt ska kunna klä av sej. Han hör henne tassa omkring en stund i mörkret och han undrar vad hon stökar med innan hon äntligen går och lägger sej hon med. Rummet är tyst och mörkt utan luckor. Det är som att ligga inpackad i en svart tystnad och rummet kan för stunden innehålla vad som helst.

Det kan vara en stor sal i ett slott med tassande spöken, för spöken mörker hör ihop. Men han vet ju att rummet är litet, att de buckliga tapeterna har ett lustigt mönster och att golvet är täckt av trasmattor. Över gummans säng hänger en kristusbild och på motsatta väggen ett porträtt av kungafamiljen. Bredvid klockan hänger en bonad med ett broderat tänkespråk. På den snusbruna byrån står en massa porslinsfigurer, en nåldyna, en kristallvas och ett litet träskrin målat i blommigt mönster. Men i mörkret ser han ingenting av detta och mörkret kan innehålla vad som helst.

Så hör han plötsligt mummel från gummans säng, han lyssnar och hör att hon håller på att bedja. Han uppfattar orden Jesus och käre Gud, som återkommer gång på gång. Hennes bön är lågmäld och stilla, den är som en sövande melodi och det är bara mörkret och en ung "kringresande" som lyssnar.

På morgonen vill hon ha femtio öre av honom för att han fått ligga över natten och hon får det. Hon brukar ta femtio öre av "kringresande", när de har några pengar, säger hon. Hon bjuder sen på kaffe och frågar om igen om allt det som hon fick svar på kvällen förut. Hennes ansikte är fullt av rynkor och det verkar som om hon ville lägga alla hans ord på minnet, som om hon var rädd för att glömma det allra minsta.

Han säger tack när han går och känner att det är något fel med det för tack säger ju alla människor och man vet inte alltid om de verkligen menar det. Så går han ned till samhället och står länge vid busstationen och väntar på bussen. Han tänker inte försumma den en gång till, inser att det är klokast att han kommer vidare på sin resa till den by där en bonde väntar att han ska bli en lugn och skötsam sommardräng.

Och innan hans första resa ännu är slut känner han sej fruktansvärt hemlös.

SNACK MELLAN SNOKAR

— och det här kallas löpknut.

**BORAS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGGS LÄN**

**BORAS MOTORCENTRALS
BILVERKSTADS A.-B.**

— B O R A S —

**AB NORRMALMS GJUTERI &
MEK. VERKSTAD**

Telefon 103 93

— B O R A S —

**GJUTGODS och REPARATIONSARBETEN
för TEXTILINDUSTRIEN**

STIGEN

AB ALF STIGENS FABRIKER

Tel. 551 70

S A N D A R E D

Färgning, Appretering
Konstlädertillverkning

M A L M Ö

**MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT**

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen

M A L M Ö

Telefon 153 80

Fråga alltid efter S:T KNUTS

Vatten och Läskedrycker

S:T KNUTS VATTENFABRIK

M a l m ö — Telefon 211 80

M A L M Ö

Ät varje dag —

Andersson's

**Kött-, Fläsk- o.
Charkuterivaror**

Lungkräfta och rökning

behandlas i en översikt i *Hygienisk Revy*, som tidigare skildrat hur lungkräftan i Sverige ökar och att denna ökning går parallellt med den tilltagande rökningen.

Det har påvisats bl.a. av professor Berven. Även i England har man gjort liknande iakttagelser.

En förbluffande stor ökning av antalet dödsfall i lungkräfta är ett fenomen, som kan iaktas över hela världen, förklarar en av Storbritanniens främsta medicinska experter, sir John Charles i hälsovårdsdepartementet, i en för någon tid sedan framlagd årsrapport. En sådan ökning av oroande proportioner förekom även i Storbritannien under år 1951, det sista år för vilket statistiska uppgifter ännu så länge är tillgängliga.

Sir John förklarar, att det hittills inte kunnat framläggas några direkta bevis för att överdriven tobaksrökning är anledningen till dödsfallen, även om både tidningarna och en del brittiska läkare gett uttryck åt sådana förmodanden. I rapporten påpekas i stället, att lungkräfta konstaterats hos personer, som aldrig rökt tobak i någon form. År 1951 avled 11.166 män och 2.081 kvinnor i lung- och lungsäckskräfta. I fråga om männen innebär detta en fjärdedel av alla dödsfall i kräfta i någon form.

påhlssons

Malmö

**bröd
gott bröd**

Vår hypermoderna anläggning svarar för en god kundtjänst.

AB. KOLKOKS
Malmö tel. 717 95 växel

N O R R K Ö P I N G

Aktiebolaget Trycksaker

BOK- & ACCIDENSTRYCKERI

Norrköping

Telefon 209 52

Postgirokonto 13 05 52

S U N D S V A L L

**AB BENGT ANDERSSON
MANUFAKTURAFFÄR**

STORGATAN 17

Tel. 3311

Köp Solstickan

Malmö Begravningsförening

FOLKRÖRELSENERNAS BEGRAVNINGSBYRÅ

**OMBESÖRJER ALLA UPPDRAG
OMSORGSFULLT**

Föreningen är organiserad utan vinstintresse och ser som sin uppgift att ordna stilfulla och värdiga begravingar, såväl eldbegängelser som jordbegravning till lägsta möjliga kostnad

SOLTERS PLAN 1

(Hörnet av S. Förstadsgatan 65)

Tel. 355 79, 230 22

Efter kontorstid

bost. tel. 233 69

bost. tel. 230 22

bost. tel. 124 58

MARMOR INGEN LYX

utan praktisk och billig vardagsvara

i fönsterbänkar

trappor

och golv

AB BJURSTORPS MARMORVERK

Fabr. i Katrineholm. Tel. 200 83
Försäljn. Västervik. Tel. 122 46 o. 100 83

DESIVON

DESIVON är ett invertsåpepreparat med snabb och kraftig bakteriedödande effekt och samtidigt god rengörande verkan.

DESIVON har mycket låg toxicitet och verkar i praktiskt använda utspädningar ej irriterande på hud eller slemhinnor ens vid långvarig applikation.

DESIVON är användbart för praktiskt taget alla slag av desinfektion av hud och sår samt kärl och föremål av olika slag. De vid olika användningsområden lämpliga koncentrationerna jämte spädningsschema finnas angivna på flasketiketten.

DESIVON finnes nu förutom i 10%-ig lösning även i en styrka av 0,1% — bruksfärdig för sårdesinfektion m. m.

Desivon 10%: 100, 500 och 1000 ml samt 10 l

Desivon 0,1%: 100, 300 och 1000 ml

ASTRA